

List za koristi delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
vsega kar producirajo.

This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4008 W. 31. Str., Chicago, Ill.

"Delavci vseh dežel, združite se!"

PAZITE!

na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prilep-
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (442)
je številka...
tedaj vam s prihodnjo
številko našega lista po-
stebe naročnina. Prosi-
mo, ponovite je takej.

ŠTEV. (NO.) 441.

SLOVENSKO GLASILO JUGOSLOV. SOCIALISTIČNE ZVEZE.

CHICAGO, ILL., DNE 22. FEBRUARJA, (FEBRUARY) 1916.

LETO (VOL.) XI.

PODRŽAVLJENJE VOJNE INDUSTRIJE.

Zedinjene države se nekoliko pripravljajo, da prevzamejo izdelovanje oklopnih plošč za bojne ladje v svojo režijo. Kongresova zbornica poslancev se je že izrekla za to, v senatovem mornariškem odseku je dobro razpoloženje za to, in zdi se, da bo tudi v senatu samem mnogo članov naklonjenih takemu koraku.

Senatov odbor je izdelal poročilo, v katerem pravi, da bi bili privatni tovarnarji posvarjeni, če bi bila začela graditi svojo lastno tovarno, pa če tudi ne bi potem res obratovala. Fabrikantom bi to pokazalo, da je tu točka, kjer se preneha potrpežljivost vlade in kjer se ne gre dalje.

Poročilo pravi, da izsilijo tovarnarji v sedanjih razmerah od vlade lahko vsako ceno, katero le hočejo, in da lahko kakor cestni roparji ukažejo vladi: "Stoj pa daj!" Varstvo, ki so ga uživali fabrikanti, jim je omogočilo, da so popolnoma razbrzdali svoje profitarstvo in svojo lakomnost, in od leta 1887 so razmere naravnost škandalozne. Vsi poizkusi vlade, da bi izžvala konkurenco, so se razbili; na zadnji razpis vlade so prišle tri ponudbe, ki so se strinjale do zadnjega centa.

Tako govori poročilo senatovega odseka. V zbornici reprezentantov je bilo že prej slišati še ostrejša beseda. Jeklarski magnati so takoj, ko so slišali o teh namelih, zažugali, da podraže vladi material, in ko je bilo to naznanjeno v kongresu, se je zaslislal klic: Bomo pa konfiscirali! Razmere morajo biti res že prekomerno grde, če se izražajo v kongresu taki nazori. Kajti ta kongres je bil od nekdaj zaščitnik privatne lastnine, katero je smatral za pristno "ameriško načelo."

Že lani je mornariški tajnik Daniels pravil, da ravnajo fabrikanti po roparsko z vlado in da jim mora ta plačevati toliko, kolikor zahtevajo, četudi ve, da je grdo osleparjena. Kongres bi torej rad obvaroval vlado tega grdega izkoriščanja.

Kongres še ne vidi ali vsaj noče videti, kako izkoriščajo drugi privatno kapitalistični monopol ljudstvo. Če je treba ščititi vlado, bi bilo rav-

no tako treba ščititi ljudstvo, in če je opravičen vladni obrat v tovarni za jeklene plošče, bi bilo enako opravičeno podržavljenje vseh privatnih obratov sploh.

Ali tudi kar se tiče vojne industrije, je vladni načrt mnogo pretesan. Izdelovanje oklopnih plošč v vladni režiji je komaj kapljica v morje. Cesar bi bilo treba, je podržavljenje vse orožne in municijske, sploh vse vojne industrije. Ne le iz enega, ampak iz mnogih razlogov.

Predvsem bi bila najnaravnejša stvar na svetu, da bi država vsaj svoje lastne potrebščine izdelavala sama. Posebno pa velja to za vojni material. Kajti če je vojna po njenih naukih potrebna, tedaj je tudi zmaga potrebna. Ta je pa največ odvisna od dveh faktorjev. Prvi so ljudje, ki se bojujejo. Naglašali smo že večkrat, da je ogromna razlika, če vedo vojščaki, zakaj gredo v boj in kaj naj branijo, ali pa če se le po sili stisnejo v zakope. Če bi ameriško ljudstvo uživalo pravice, ki so vredne obrambe, pa bi napadel Zedinjene države sovražnik, čigar zmaga bi lahko oropala prebivalstvo blagostanja in svobode, bi imela Amerika ne le dovolj bramboveev, ampak tudi take, ki bi znali delati čudeže v boju. Če se je pa treba bojevati za Rockefellerjeve, Garyjeve, Hearstove in Schwabejeve interese, tedaj bo imela vlada vedno le plačnike na razpolago, in od teh ne more pričakovati ne navdušenja ne požrtvovalnosti. To so dobri vojaki zoper neoborožene štrajkarje, ne pa bramboveci dežele.

Drugi faktor je orožje.

Vlada ima s privatnimi podjetniki izkušnje. Gre jim za to, da napravijo čim več profita in prodajajo svoj material deželi za nesramno oderuško ceno. Zakaj ne bi, če imajo monopol, poizkušali priti tudi po drugi strani do profita? Zakaj ne bi obešali stricu Samu tudi slab material za drag denar? Sedanja vojna v Evropi je dovolj poučljiva, tudi če bi bili izginili že vsi spomini iz prejšnjih ameriških vojn. Lahko je tupatam kakšna častna izjema, ali v vseh državah, zapletenih v vojno, je toliko procesov zaradi dobavitelj-

skih sleparij, da bi tudi ameriška vlada lahko odprla oči in se vprašala, kako bi se v tem oziru njej godilo, če bi postala vojna res neizogibna, tembolj ker so se zavzniki onkraj morja tudi zaradi ameriškega blaga že dovolj pritoževali. Upanje na zmago bi moralo postati zelo čudno, če bi namesto šrapnelov naenkrat eksplodirali topovi, ali pa tudi če bi vojakom v prvem blatu odpadali podplati.

Za kvaliteto vojnega materiala ne morejo imeti Zedinjene države nikakor zadostne garancije, če ga ne izdelujejo same. Obenem je to tudi edina garancija zoper nesramno navijanje cen.

Iz enakih razlogov bi bilo tudi neizogibno potrebno, da se podržavi železnice, in da se gradi trgovska mornarica v vladni režiji, pa da se ladje tudi pozneje ne izroče privatnemu kapitalu.

Ako zagrozi Zedinjenim državam tuja invazija, ki je vsaj dotlej, dokler se ne zgodi s Kanado kakšna nepričakovana, temeljita izprememba, mogoča le z Atlantičnega ali Pacifičnega oceana, je za vojsko na suhem prva naloga, da zasede dotično obrežje. Za to je potrebna velikanska in nadvse točna prevozna služba. Kdo garantira, da bodo to službo privatne železnice tako opravljale kakor državne? Trgovske ladje pa dobe v takem slučaju tudi važno vojno nalogo, in nikdar se ne more vlada na privatno mornarico tako zanašati, kakor na svojo.

Pripravljenost za obrambo ne tiči le v tem, da se zidajo nove kasarne in množe rekrutne postaje, ampak treba je gospodarske, intelektualne in prometne pripravljenosti. Če se le pomožne armada, ima vsakdo pravico verjeti, da je vse kričanje za preparedness velik humbug.

Za podržavljenje vojne industrije se pa oglasa še en razlog. Med vzroki sedanje militaristične gonje je eden najpoglavnejših ta, da bi oboroževalni kapitalisti radi še nadalje dobivali velike profite. Z Wall streeta so razpredeni skriti kanali na vse strani in marsikdo, ki mu sicer resno roji skrb za varnost dežele po glavi, sam ne ve,

odkod mu prihaja prepričanje, da je treba ravno takih ladij in ravno takih kanonov, kakor jih predlaga vlada in — kakor jih žele prizadeti kapitalisti.

Če bi bila vsa ta industrija v rokah vlade, seveda resnično vsa, bi minili kapitalistični profiti, in tedaj, če bi bilo treba za vse to militariistično blago le davke plačevati, bi se kmalu pokazalo, koliko navdušenja za oboroževanje bi še ostalo med kapitalisti. Zdi se nam, da bi se njihovi nazori o "preparedness" hitro in temeljito izpremenili.

Kako znajo kapitalisti, dokler so sami zainteresirani, ustvarjati "potrebo" novega in vedno novega oboroževanja, je pokazala Kruppova afera v Nemčiji, katero je razkril dr. Liebknecht. Kruppova tvrdka je znala s pomočjo denarja priti do francoskih listov in vtihotapiti vanje članke, ki so silovito napadali Nemčijo in govorili o nevarnosti vojne. Te članke so potem čitali v Berlinu in iz njih izvajali, da se je na vsak način treba pripraviti za uspešnejši boj. Militarizem je odprl svoje žrelo, Kruppovo podjetje pa je imelo nove milijonske profite.

Kar zna Krupp, to znajo tudi ameriški kapitalisti. Kdo bi izsledil, če niso bili nekateri napadi na Ameriko v nemških in angleških listih naročeni za — ameriški denar?

Take manipulacije bi bile nemogoče, ako ne bi nosilo oboroževanje kapitalistom profita. In to se ne da preprečiti na drug način, kakor da se jim odvzame to delo. Boj proti poželjivi osti nekaterih militarističnih gospodov bo na vsak način lažji kakor proti kapitalističnim vplivom.

Toda sedanji kongres se gotovo ne povzpne tako visoko. Razburjenost zaradi specialnega oderušstva pri oklopnih ploščah še ne izpremeni njegovega kapitalističnega značaja. Naloga zavrednega delavskega ljudstva je, da pošlje pri je-senskih volitvah drugačne ljudi v kongres. Le tako more varovati svoj žep in morda tudi — svojo kri.

IDEALIZEM.

Morda je predsednik Woodrow Wilson res idealist. Kdo naj to uganee, če ne živi in ne občeje z njim dannadan? Spoznati človeka je bila od nekdaj velika umetnost, in umetnikov, ki so jo znali, je bilo od nekaj malo.

Vsekakor je Wilson sam o sebi prepričan, da je idealist. Spoznati samega sebe je še težje, kakor spoznavati druge. Mogoče je, da se predsednik o sebi moti, mogoče je, da ima prav.

Toda on gre še dalje. On smatra Ameriko za deželo idealizma, Američane za narod idealizma, ameriško vlado za vlado idealizma. Ko je bil v Chicagu, kjer je agitiral za preparedness, je v svojem govoru med drugim dejal:

"Mali smo družba idealistov, in smo prej pripravljani žrtvovati svoje življenje za kakšno misel, kakor pa za dolar. Namen Amerike je idealen. Amerika nima razloga za obstanek, če ni njen namen in njena naloga idealna. Amerika ima ne-prodatno pravico, da ščiti pravice ljudi. Nič drugega ni vredno boja. Za kar se mora Amerika bojevati, če pride čas, ni nič drugega kakor spoštovanje do samega sebe."

Kdo bi se čudil, da je tem besedam sledilo glasno ploskanje? Aplavz je moral biti že zato, ker so bili na shodu sami izbranci. Še izmed takih, ki imajo debelo listino, jih je bilo mnogo prevarjenih v nadi, da bodo slišali prezidenta; kdor je bil tako srečen, da je dobil prostora, se je že lahko štel med dobro podkovane. In tem pravi Wilson, da so idealisti. Kako bi ne odobraval?

Druga reč je pa, če je res tako, kakor je dejal Wilson, in če bi imelo kaj pomena, ako bi bilo res tako.

Z besedami se je lahko igrati, posebno s takimi, katerim vsakdo lahko podtakne tisti pomen, ki ga sam hoče. Idealist je naposled vsak človek v tem zmislu, da ima kakšen ideal. Lenuhu je ideal, da nič ne dela, goljufu, da si mnogo prislepri, podjetniku, da si napravi mnogo denarja s tujim delom.

Kadar govori mož kakor Wilson o idealizmu, pa že vemo, na kakšno sorto misli. Ta idealizem je v nasprotju z materializmom in pomeni nekakšno zbirko vsega, kar so razni filozofi označevali za plemenito, lepo, dobro. Wilson misli, da žive v Ameriki najčistejši ideali človeštva in človečnosti, da služi tem idealom Amerika, ameriška družba in ameriška vlada.

Če predsednik vse to verjame, tedaj je njegova zmotna res velikanska in zelo bi mu bilo priporočiti, da bi svoje sicer ne ravno majhno znanje še nekoliko obogatil s študijem dobrih socialističnih pisateljev o zgodovini in zgodovinoslovju. Motor, ki giblje življenje, razvoj in napredek v človeški družbi pred Kolumbo in za njim v Evropi in v Ameriki in kjerkoli, v dobi in v oblikah barbarstva ali fevdalstva ali kapitali-

zma, ni idealizem, ampak stvarne, zlasti gospodarske razmere. Ideje so plodovi razmer; če potem, ko so se porodile iz njih, vendar vplivajo na nadaljni razvoj, se zato ne smemo vdati zmoti, da ustvarja ideja razmere. Nastala je iz njih, pri njih preustvarjanju sodeluje, in z izpremembo razmer se tudi sama izpreminja.

Nobena ideja ne more izpremeniti temeljnih pogojev našega življenja; misel le lahko pomaga, da se jim bolje prilagodimo. Spoznavanje, brez katerega sploh ne more biti nobene ideje, nas pouči, kako je sestavljena zemlja, na kateri prebivamo; potem nam lahko pokaže, kako si moremo koristiti s to sestavo; farmar lahko izve, kaj je bolje saditi na eni, kaj na drugi zemlji, katerih snovi ji je treba dodati, da bo rodovitnejša. Ali ideja ne more zavreči ali odpihniti kemičnih dejstev in napraviti iz zemlje nekaj bivstveno drugega kakor je.

Idealisti v Wilsonovem zmislu so pa ljudje, ki postavljajo idejo pred in nad dejstva. In Wilson bi, sodeč po njegovih govorih, rad idealistično vladal.

Toda, cenjeni predsednik, to ne gre! — Ob najboljši volji ne morete iz Amerike napraviti Utopije, ampak vzeti morate Zedinjene države in Američane take, kakršni so.

Amerika stoji v vrsti tistih dežel, ki so doslej najbolj napredovale. In kakšne so te dežele? — Naj bo beseda kakšnim ušesom prijetna ali neprijetna, reči se le ne more drugače, kakor da so kapitalistične. To se pravi: Stare oblike gospodarstva so se umaknile kapitalističnemu gospodarstvu. Še tiste maloštevilne skupine, ki so si ohranile star način življenja in so od ostale ameriške družbe ločene, kakor da prebivajo na kakšnih otokih, niso ostale nedotaknjene od kapitalizma in čutijo njegov vpliv. Indijanci, ki morajo biti že zato popolnoma ločeni od bele družbe, ker bi sicer v kratkem času izginili, izumrli, Indijanci, ki so v sedanosti ostanek davne preteklosti, nekakšna živa okamenina, morajo barantati s kapitalističnim svetom, prodajati mu morajo plen svojega lova, od njega si morajo nabavljati potrebščine, dajati mu morajo profit, skratka — kljub rezervacijam se ne morajo odtegniti njegovi moči.

Indijanci pa so pravzaprav le nekakšen muzej, in Wilson gotovo ne misli nanje, kadar govori o Ameriki in Američanih. Civilizirane Zedinjene države pa so kapitalistične, in to je fak-tično najvišja stopnja razvoja, ki jo je človeška družba doslej dosegla. Na višje stopnje se mora šele povzpeti.

Kaj hoče predsednik z idealizmom v kapitalistični družbi? Kje ga hoče iskati? Jedro kapitalističnega gospodarstva je izkoriščanje. Brez njega je kapitalizem nemogoč. S pojmom kapitala je nujno združen pojm profita; šele dobiček

napravi iz denarja kapital. Če položiš sto ali stotisoč dolarjev v miznico in jih pustiš tam ležati, ni to kapital. Glavnica je tisto, kar nosi obresti. V vsakem slučaju so pa obresti sad tujega dela. Naj plačuje banka tri odstotke od shranjenega denarja ali pa naj obni zbor delniške družbe določi trideset odstotkov dividende, naj pridejo obresti iz jam ali pa z železnice, vedno so sad tujega dela, sad, ki je odzvet njegovim praviim stvarnikom.

To se imenuje izkoriščanje, in brez njega je kapitalizem nemogoč.

Ker so Zedinjene države gospodarsko zelo razvite, je kapitalizem v Zedinjenih državah mogočen, in zato je izkoriščanje veliko. Izkoriščanje in Wilsonov idealizem se pa na noben način ne vjemata, in če je predsednik dejal: "Mi smo družba idealistov," je sicer izrekel lepo frazo, toda ta fraza nima nič opraviti z resnico.

Wilson je že nestvarno govoril, ko je dejal: "Mi — smo družba idealistov." — Mi. Kdo je to: Mi?

V Ameriki sta dve družbi: Kapitalistična in proletarska. Nekaj malega je še vmes, kar tava semintja in ne ve prav, kam da spada. To so veliki služabniki kapitalizma, ki bi sami radi šli za kapitaliste; to so manjši posredovalci med producenti in konzumenti, ki žive od konzumentov, pa mislijo, da jih plačujejo producenti; to so razni delavci z glavo, ki se čutijo ponižane, če jih kdo uvršča v delavski razred, itd.

Ločitev v kapitalistični in proletarski razred je neoporečna. Toda to ni le ločitev, ampak tudi nasprotje. Kajti kapitalistični razred je in mora biti izkoriščajoč, proletarski je pa izkoriščan. To nasprotje mora povzročati boje, in sicer popolnoma materialistične boje.

Predsednik Wilson govori o ameriškem idealizmu, ki stoji nad dolarjem. To je velikanska iluzija. V resnici gre vse za dolarjem, tudi oba glavna razreda in vse tisto, kar je vmes.

Razlika je le ta: Kapitalizem gre za tem, da odtegne delavskemu razredu čim več dolarjev za svoje profite; delavstvo gre za tem, da si ohrani čim več dolarjev, ki jih je zaslužilo s svojim delom.

Wilson hoče biti idealist, pa je le iluzionist. Če opazuje človek dejanske razmere, mu mora biti največja uganka, kako prihaja predsednik do zaključka, da je namen Amerike idealen. In kdo ji je dal tak namen?

Nekoliko pač vemo, kaj da misli Wilson. Rad se bavi z zgodovino Zedinjenih držav, boj za neodvisnost ga posebno privlači, in iz idej revolucije črpa mnenje, da so Zedinjene države svobodne, vnete za svobodo, da dajejo svobodo vsem preganjanim, da jo ščitijo in da jo prinašajo vsemu svetu. Toda Zedinjene države niso, kar so bile, ko so se ustanovile. Sicer tudi takrat ni bilo

vse tako idealno, kakor se navadno čita; od tedaj so se pa časi in z njimi razmere tako izpremenile, da sedanja Amerika sploh ni več tedanja Amerika.

Zaraditega, ker ni tistega idealizma, o katerem je govoril Wilson, pa še ni treba izvajati tako ekstremnih posledic, kakor jih je on v svojem govoru. Razlog za obstanek že ima Amerika, treba je le, da postane drugačna, kakor je sedaj, to se pravi, da se v svojem razvoju ne ustavi na tisti točki, katero je sedaj dosegla. Prispela je v kapitalizem; iz kapitalizma in preko kapitalizma mora dalje. In prišla bo dalje, ker se razvoj sploh ne da ustaviti. Le ameriško ljudstvo bo moralo skrbeti, da pojde razvoj v pravi smeri. In zato je treba, da se ljudstvo organizira in osvobodi kapitalističnega jerobstva.

Amerika ima sedaj, kakor je Wilson dejal, pravico, da ščiti pravice ljudi. Ampak moči nima za to. Ni treba, da bi hodili po svetu iskati dokaze za to, ker jih imamo doma dovolj. Če hoče vlada vedeti, kako brezmočna je sedanja Amerika za zaščito ljudskih pravic, je dovolj, da dobro prečita poročilo zvezne industrijalne komisije. Wilson naj se spomni, kako brezmočen je bil predlanskem ob času coloradskega štrajka, ko je hotel posredovati pri Rockefellerju in njegovih tovariših. Amerika ne more ščititi delavskih množic, ki jih pomečejo kapitalisti v brezposelnost, na cesto, kadar se jim zljubi. Amerika ne more ščititi niti sama sebe pred oderuštvo kapitalistov, od katerih kupuje svoje potrebščine. Koga naj torej ščiti?

Amerika ne more ščititi nikogar in nobenih pravic, ker ne zajema svoje moči iz ljudstva. Amerika ni več demokratična, ker je dobila dolarsko aristokracijo, in ta jo je uklenila. Te verige mora Amerika raztrgati, osvoboditi se mora kapitalistične hegemonije, potem se bo lahko govorilo o idealih. Amerika, ki mora to storiti, je pa ameriško ljudstvo!

Zopet "veleizdajstvo."

V Zagrebu se je pričela sodna obravnava proti državnemu in deželnemu poslancu dr. Budisavljeviću in tovarišem zaradi "veleizdajstva." V obtožnici pravi državni pravdnik: "Sodeloval je (namreč srbski 'Sokol') nadalje z dr. Srgjanom Budisavljevićem v juniju leta 1914. pri slavnosti 10letnice obstoja slovenskega 'Sokola' v Brežicah na Štajerskem, na kateri so srbski 'Sokol' Krajiške župe (Zagreb), kateri je vodja (namreč Budisavljević), peli pesem, v kateri se slavi srbski kralj Peter, a fanfara je igrala ko-račnico kralja Petra." — Ali se ne prične tudi v Brežicah proces zaradi veleizdajstva? Čudno, da ni na vsem svetu toliko "veleizdajstva" kakor v Avstriji.

Nonresistenca, razredni boj, domovina, ljudska obramba in drugo.

Prispevek k debati.—Frank Petrich.

Od slovenskih sodrugov se je v debati glede ljudske obrambe ali "Preparedness" oglasil prvi "kontra" sodr. Petrovich. To je prav. Kajti nobena stvar v življenju ni enolična, ampak ima vsakovrstne ovinke in soteske, katere je treba preiskati, analizirati in potem šele izreči, katera stran je s taktičnega stališča najboljša za našo pot, ki jo potrebujemo, da dospemo k svojemu cilju. Pot in cilj—okrog tega se suče vse. Nekateri naši sodrugi imajo glede tega drugačne nazore, pa menijo, da je treba trditi enoinisto za vedno, da se nič ne izpreminja v življenju; kotov ni, zmot ne sme biti in če se to trdi, jih potem res ne bo. Tako vzgoja diši po verskih dogmah in socialisti jo moramo odklanjati, ker je nevarna za socialistični razvoj.

Odkar se je debata o "Preparedness" zapela v prostore "Radniške Straže", je dobila vsa stvar drugo lice, in sedaj že ne moremo več debatirati o "pripravljenosti" sami kot taki, ne da bi se pečali z vprašanjem: "Ali je socialistična stranka — stranka nerestitence, ali obdrži v sebi vsa tista bojna sredstva, ki obstojajo v današnji družbi?" To je torej naše taktično vprašanje, katero vključuje "ljudsko obrambo"; to je vprašanje, ki zasega v korenino naše aktivnosti, vprašanje, ali naj nastavimo, ko smo dobili klopote — po krščanski morali — še drugo lice, ali ne?

Sodr. Petrovich ne bi nastavljal drugega lica. Sodr. Petrovich pravi, da ne bi dal ne kaplje krvi za kapitalistično stvar, pač pa zadnjo kapljo, če treba za delavsko. Čisto logično in socialistično! Glede taktike z ozirom na to vprašanje nimam torej s sodr. Petrovichem nobenega sporeka. Ampak sodr. Petrovich meni, da stojim jaz na napačnih premisah z ozirom na narodnost, domovino in razredni boj, pa mi hoče le-te izpodbijati. Toda to, kar on izpodbija, ni moje; njegove imaginarne premise so to. Ono, o čemer je po njegovem mnenju pozitiven, da me je prijel, ga pa le izdaja, da v resnici ni mislil dovolj in da imam torej prav, ko trdim, da se je pri nas udomačila lenoba misli.

Sodr. Petrovich pravi, da sem zapisal, da je to, da delavci nimajo domovine, le napol resnica, pa se temu čudi, češ, da je to privikar slišal; do slej je slišal le, da je nimajo. Marks in Engels sta zapisala to v komunistični manifest.

Well, sodr. Petrovich in mi mnogi drugi še marsičesa nismo slišali in nam bo pač to, kar bomo slišali prvič, nekaj novega, zagonetnega, včasih takoj celo absurdnega. Ampak to naposled vendar ne pomeni in ne dokazuje, da je bilo samo tisto pravo in nezmotljivo, kar smo vedeli prej. Kar bi mogli zaključevati, bi bilo to, da smo še v misijon-ski—soap boxarski dobi socializma, v kateri je pač dovoljeno, da vemo samo tisto, kar mislimo, da moremo prebavljati. Ampak na vse večne čase ne moremo ostati samo pri misijonu. Čim bomo večji, jačji, čim bolj se bo naše politično in gospodarsko življenje jelo uveljavljati, se bo treba vsak čas baviti z novimi vprašanji, katera so nam sedaj tuja, nepoznana.

Kaj je pravzaprav s to domovino? — Marks in Engels sta zapisala v komunistični manifest pred 68 leti glede domovine in narodov tole: "Delavci nimajo domovine. Nihče mu ne more vzeti tega, česar nima. Proletariat si mora šele osvojiti politično moč, uveljaviti se kot narodni razred in se konstituirati kot narod, zatorej je naroden, seveda ne v meščanskem zmislu..."

To sta zapisala Marks in Engels pred 68 leti, takrat, ko v Nemčiji — izvemši utopistov — sploh še ni bilo socialističnega gibanja; v času, ko ni bilo v Nemčiji niti Angliji, dasiravno je bil že močan kapitalistični razred, ne duha ne sluha o kakšnem delavskem zastopstvu v parlamentih. O drugih državah niti ne govorimo. Od tedaj so si nemški, francoski, avstrijski, švedski, angleški, ruski, srbski, bolgarski itd. socialisti izvojevali na političnem in gospodarskem polju mnogo. Imajo v parlamentih svoje zastopnike, imajo svoje zadruge, dvorane, posestva itd. Vse to pomeni nekaj domovine. In čim več poslancev, čim več poslaj, zadržaj in organizacij bo imelo delavstvo, temveč domovine bo imelo. Kjer je več delavske svobode, tam je več domovine. Domovina se ne sodi samo po zemlji, jezerih, gozdovih, bankah itd. ampak po politični in gospodarski moči.

Marks in Engels bi danes — če nečemo postaviti samega sebe na laž — ne mogla reči za dežele, kjer si je delavstvo že priborilo politične in gospodarske pravice, da delavstvo nima domovine in da mu je vsled tega ni treba braniti. Kar je pridobljeno, ima stik z narodom, z deželo, kjer je delavstvo. Če bi danes Marks in Engels pisala komunistični manifest — kar je seveda izključeno — bi morala zapisati, da nimajo še vsi delavci vse domovine. Ves svet še ni naša domovina, kakor to trdijo eni, ki jemljejo samo svetle točke našega končnega cilja za svoje argumente. — Ali je torej nerestitence, kar sem trdil, da je rek, da delavci nimajo domovine, le napol resnica?

To, kar si je delavstvo pridobilo, pa mora biti pripravljeno tudi braniti, če je treba. Braniti pridobljeno in pridobivati še več, je naše geslo! Braniti s takim orožjem, kakršno je potrebno. Potrebne pa ne more določiti noben program, ker vendar ne vemo, kako se bo obnašal napr. našim zahtevam tisti razred, do katerega imamo tirjave. Naša dolžnost je samo ta, da sprejemmo načelo obrambe. Če bo šlo vse lepo, mirnim potom, kakor slikajo eni, toliko bolje. Tukaj ne govorimo sedaj samo zase, ampak za splošno ljudstvo, za narod, tisti narod, ki producira.

Ampak narod? To je tista beseda, ki nekatere naše sodruge tako bega, pa vprašujejo: Kdo je narod? Saj se vse misli le na kapitalistično pripravljenje, na Morganove, Rockefellerjeve, Schwabove, Carnegiejeve itd. interese. Seveda! Saj socialisti vendar ne trdimo, da kapitalistično čenopisje ne misli tako, ko piše o "Preparedness". Ampak iz tega vprašanja bi se tudi socialisti in narod lahko nekaj naučili — namreč: če se oni pripravljajo za svoje namene, zakaj ne bi mi iz tega vzeli svoje, pa postavili proti njihovem programu svoj program? Saj ga v političnem oziru tudi! Naš politični program se čisto loči od kapitalističnih — demokratičnega in republikanskega. Kapitalistični razred je za militarizem, stalno vojsko, ki naj varuje njega interese na znotraj in zunaj. Naš program je za ljudsko, demokratično obrambo, napr. po švicarskem sistemu — tega bi lahko še izboljšali — za interese ljudstva, ergo, delavstva. Seveda, s tem se kapitalistični razred ne strinja; zakaj ne, že ve.

Ja, ampak mi smo internacionalisti, pravijo, nekateri naši sodrugi. Ali ne uči socializem delavsko solidarnost vseh narodnosti? Kako naj na-

pade ali se brani taka ljudska vojska proti vna-jemju kakemu sovražniku. Delavstvo nad delavstvo?

Internacionalizem ne visi v zraku, ampak ga je treba šele ustvariti. Danes ga je — izven verskega in kapitalističnega — še prav malo. Sicer pa Marks in Engels nista rekla: "Internacionalisti, združite se!" — ampak delavci vseh dežel, združite se! Torej dežela, narodov; ne internacionalistov. Kdor vrže tjavendan frazo: mi smo internacionalisti, ne da je pri tem mislil na socialistično delo, ki je zapopadeno v minimalnem programu stranke, v narodu, med ljudstvom, s lo, pomeni toliko, kakor če kdo reče v angleški-katerim ima stik in ga misli pridobiti za svoje de-ni "I am anybody's" kar pomeni v prenešenem smislu: "nobody's." (Jaz sem kateregakoli (na-roda) — nobenega).

Ta narod, o katerem govorimo socialisti, ko debatiramo o ljudski pripravljenosti, je v večini nezaveden in je proti našim (svojim) interesom, ampak zato je vseeno narod in bo — upamo — enkrat socialističen. Dokler škoduje nam in sebi ta narod na političnem polju, ko glasuje za svoje izkoriščevanje, trpimo to, in čakamo, da se izobrazi; kadar pa njegova nevednost prekorači politič-ne meje in gre ita gospodarsko polje škodovat bo-jujočemu se delavstvu, v štrajkih, ko gre skebat, mu ne prizanašamo in ga ne prijemljemo več z rokavicami. Naobratno: naš sovražnik postane, kakor je kapitalizem sam naš sovražnik. — Ali naj morda po vzoru nonresistenceljev vse to mir-no gledamo? Ali naj te ljudi morda proglasimo s profesorjem Eliotom za junake?

Socialistična stranka po vsem svetu ne veru-je v tajne zarote, dinamitarde, bombe itd. in na-obratno oboja take napade, pa naj pridejo od kapitalističnih hlapcev ali pa iz vrst nezavednih utopističnih delavskih glav. — Drugo je, če te stvari uravnava ljudska demokratična obramba, ki je tako organizirana, da pozna vse lokalne raz-mere in ji je torej mogoče soditi, kdaj in kje so se prestopili ali kršili ljudski interese. Ljudstvo — ne kakšna tajna frakcija — odločuje. Pa bo kdo dejal: well, potem bi imeli pa civilno vojno. Morda; saj ne bi bila prva.

Morda mnogi naši sodrugi ne vedo, da daje ameriška ustava dodatek II. državljanom pravico, da smejo biti oboroženi. Ali ta zakon je mrtev; ubila ga je sistematično kapitalistična politična moč v državi. Ljudstvo je sicer glasovalo za po-slance, to je res, in v toliko nosi zato odgovornost, toda ljudstvu ni bilo nikdar predloženo, naj se li ta člen ustave odstrani ali ne, ampak delali so se preko te ustave taki zakoni, ki so s prvim v na-sprotju, kakor je to v navadi v vseh drugih toč-kah postavljanja, kadar se ustava ne glasi v prid kapitalističnemu razredu.

Sodr. Petrovich pravi v svoji debati: "Nemci nimajo svojih sovražnikov na Ruskem, ampak do-ma jih imajo." — Seveda jih imajo, ampak ne sa-mo v kapitalističnem razredu — tudi v nezavedni delavski masi. Tako je po vseh deželah in drža-vah — tudi v Ameriki. Če sodr. Petrovich ne bi branil socialističnih Združenih držav pred zuna-njim sovražnikom, ker bi bili to delavci in delav-cev ne bi hotel po nobeni ceni pobijati, pa bi Nem-želo za stoletja nazaj, kakor vržejo na pr. skebi de-

lo za stoletja nazaj, kakor vržejo na pr. skebi de-lo organizacije raznih delaycev, ko štrajkajo za boljše življenjske pogoje, tedaj se on logično tudi skebov ne bi smel braniti, če bi njegova gospodar-ska organizacija štrajkala. — Iz njegove izjave posnamem seveda, da bi. Toda njegova logika, kakor je videti, se spreminja. Ali?

Nekateri sodrugi pripisujejo padee Interna-cionalne ravno temu, da je njen kongres sprejel in zaporedoma potrjeval resolucijo o ljudski obram-bi. To, pravijo — ne vem po kakšnih zaključkih — je dalo povod, da so mislili sodrugi v bojujočih se deželah, da lahko branijo domovino. Ampak to je čisto napačno. Nemški, avstrijski, francoski ruski in belgijski sodrugi niso šli zato branit do-movino, ker je kaj takega stalo v mednarodnem programu, ampak zato, ker je tam — ne ljudska obramba, kakor jo predpisuje resolucija medna-rodnega zbora — ampak imperialističen militari-zem. Ne v eni bojujoči se državi niso socialisti mogli izvesti zahteve resolucije, ki jo je sprejel in zaporedoma potrjeval mednarodni kongres glede ljudske obrambe.

Edini so bili Srbi, ki imajo neke vrste milični sistem, in so torej v soglasju mednarodne resoluci-je postopili, čeprav so tudi v tem slučaju — v koli-kor se tamkajšnjega oficielnega militarizma tiče, te črte nejasne. Toda najbližji tej resoluciji so bili oni. In da so se branili, so imeli prav.

Največja težava z nekaterimi našimi sodrugi je pač ta, da iščejo za svoje argumente v debati vedno le najsvetlejšo in najdalekosežnejšo stopnjo, brez katerih se ne bo nikdar mogoče povspeti tja, kamor vsi želimo: h končnemu cilju. Mesto da govorimo po vrsti a, b, c, d, e, f, g, h, itd. se pa sliši: a, b, u, v, z, ž; to je: Na pozitivna vprašanja se odgovarja negativno, in tako govorimo večji-del mimo.

Bratstvo, ljubezen, svoboda itd. so vse svetle točke v našem končnem cilju in jih dobimo nekaj seveda tudi mimogrede, toda dokler traja razredni boj na celi črti, ne moremo tega uveljavljati v toliki meri, kakor bi radi. To bo prišlo, če bomo zmagovali in branili pridobljeno z vsemi tistimi sredstvi, ki so danes na razpolago, ko osvojimo ves svet. V "Glasilu" sem že vsled tega dejal, naj ima orožje vsak, ali pa nobeden. Moja največja želja je, da bi ga ne imel nobeden; ali s samo željo se ne opravi nič. Dokler ga ima kapitalistični razred, je treba z njim računati. Prepričan sem tudi, da ne bo morilno orožje, ki se rabi namenoma, odpravljeno vsled agitacije in pisanja zoper orož-je, ampak izvršilo bo to nalogo najbrž orožje v rokah tistih, ki danes zato agitirajo, da se odpravi Orožje bo odpravilo orožje. Ravno zato tudi pra-vimo: proti militarizmu, za ljudsko, demokratično oborožbo. Militarizem in ljudska, demokra-tična obramba ni enoinisto! Družabne bolezni se ne odpravljajo po metodah Christian Science, am-pak po občutnih materialnih operacijah. Vse to nasuči zgodovina. Kdor govori več, kakor nas u-či zgodovina, ta zida svoje gradove mnogo pre-visoko od tal.

Upam, da bo to taktično vprašanje reševal naš prihodnji zbor, ki se vrši letos, v smislu dnevne evolucije, pri tem pa še vseeno ostal zvest svojim končnim ciljem, kakor naši sodrugi, ki zagovarja-jo v tej debati ljudsko obrambo.

KRIŽNA GORI.

LJUBEZENSKA ZGODBA. — SPISAL IVAN CANKAR.

V globeli je bila že hladna noč. Zvezde so se že užigale na nebu; tako drobne so bile in tako bele, da sta jih komaj razločevala; zakaj neskon-čno daleč je bilo nebo, komaj ga je doseglo oko, hrepeneče iz groba; niti hribi, temno strmeči proti njemu, se ga niso dotikali.

Šla sta počasi; Mate je bil truden, okorne in težke so mu bile noge. Držala sta se za roko; obe roki sta bili topli in sta se oklepali tesneje nego kdaj poprej.

Na hribu so strepetale medle, zaspane luči; z mežikajočim, neprijaznim očesom se je ozirala na-nja vas v zadehlem poluspanju. Šla sta ji nasproti, oba majhna in slaba, v potrdem srečanju dajno in nerazložno upanje. Luči so bile zmerom večje, smejale so se jima naproti in njih smeh je bil sovražan in zloradosten.

Oba sta gledala navzgor. "Kako bi mogel živeti tam? Drugod živeti, ali ne živeti..."

"Velik je svet..."

Hanca je zavzdihnila, zakaj oglasilo se je bi-lo v sreč:

"Tudi jaz bi s teboj, Mate!"

Ali želja je bila tako velika in predrzna, da jo je izgovorila razločno komaj v mislih. Tudi pregrešna je bila; Kaj bi z njo, majhno in slabo, na svoji daljni poti? Misel je utihnila, srce pa je bilo žalostno.

"Hanca, morda bi ne bil človek tako malodu-šen, če bi sijalo solnce, kakor tam za gorami. Kaj bi mi bilo, da imam raztrgane čevlje in razce-frane hlače? Zasmehal bi se ljudem in bi šel, ka-mor drže bele ceste! Tako pa mi je, kakor da bi bila ta pusta globel v mojem sreč. Težka je pot po hribu do vrha; kakor bi bil človek na oni stra-ni, pa bi bilo vse dobro..."

"Kdaj misliš na pot?"

Prestrašil se je njenega vprašanja, kakor da bi mu bilo čisto novo.

"Na pot, Hanca?"

Neprestano je mislil na pot, njeno vprašanje pa ga je iznenadilo in prestrašilo. Pospravljeni

so kovčegi, suknja je oblečena, roka je že prijala za palico, toda glej, nenadoma se je ustavila no-ga, odreenela od nerazumljivega strahu: Kje so zdaj tiste lepe sanje o velikem svetu, o lepi pri-hodnosti, ki čaka za gorami? Kaj si, o človek, sa-njal samo zato, da si sanjal! ... Kakor da bi bil izpregledal! Resnično, tam pred njim je pot in treba je vzdigniti nogo! In nenadoma je začutil, da je truden in da ga je strah.

"Saj si mi pravil, Mate, glej, in tudi jaz mislim, da ni več tukaj zate dneva, ne ure ... Ko ni človeka, da bi ete pogledal prijazno ... Napravi se in pojdi in kadar se povrneš, se ti bodo odkri-vali. Tako mislim."

Hanca je govorila zelo resno, globok in mi-ren je bil njen glas; tako ni govorila z njim niko-li poprej.

"Torej na pot!"

Vzdihu je bil podoben njegov odgovor, malo-dušen je bil in neodločen.

"Kmalu se povrneš, Mate, s častjo in slavo; trdna je moja vera. Tam je življenje vse drugač-no in tudi ljudje so drugačni. Tam bodo videli, kdo si, Mate!"

Poslušal je in se je čutil, zmerom bolj toplo mu je bilo pri sreč in sklonil se je, da bi ji videl natanko v obraz.

"Kako rad te imam nocoj! ... Ti govoriš, kar upam od daleč, in ko govoriš, je vse jasno in resnično. Hudo je bilo potrto moje srce, zdaj pa je mirno ... Pojdi z mano prav do doma; noč je in nikogar ni na cesti..."

Šla sta počasi v klanec, mimo samotnih hiš. Le tupatam je bilo okno razsvetljeno, iz krčme so se čuli glasovi. Postala sta pred nizko hišo, Mate je stopil k oknu in je pogledal skozi svetlo špranjo.

"Se ti pogledaj, Hanca! — Tam je oče — ali vidiš njegov obraz? Stopim v izbo in ne ozre se name; gre mimo mene, kakor mimo stola in toli-ko, da me ne sune v stran. Moja žlica bi ležala na mizi in ne bilo bi me k večerji; oče bi se ne ozrl in bi ne prašal: 'Kje je Mate?' Želel sem

si časih, da bi me udaril ... Tam je mati, ki jo i-mam rad. Bere knjigo, ki je pisana po starem in z debelimi črkami. Časih je prišla in je pogleda-la, če spim; zdaj ne pride nikoli več. Pol leta je, mislim, kar me je poslednjikrat ogovorila pri-jazno..."

"Napravi se, Mate, in pojdi!"

"Čas je, Hanca!"

Šla sta dalje, proti cerkvi; tudi pri cerkvniku je bilo še svetlo in nekdo je govoril v izbi.

"Zdaj pa lahko noč, Hanca!"

"Še malo počakaj, ne mudi se ti ... Glej, Mate, če misliš na pot, ne moreš tako. Nimaš oble-ke, ne perila. Pospravi, kar imaš, pa prinesi me-ni; pošijem ti ponoči, ko bodo spali. Prinesi mi jutri..."

"Prinesem ... In zdaj lahko noč!"

Izpustil je njeno roko, ali ko se je okrenil in je stopil na klanec, je zaklicala pritaženo za njim.

"Mate! ... Ne zameri, Mate ... kako pa bi na pot, ko nimaš denarja? Samo tisto krono imaš ... Hotela sem ti nekaj povedati, pa ti po-vem, kadar se posloviš ... Glej, rada bi, da bi šel, pa mi je žalostno pri sreč ... Pridi jutri!"

"Zbogom, Hanca!"

Narahlo sta se doteknili roki in Mate se je yrnil v noč; samo trenotek je gledala za njim in že je utonil v globeli...

"Prezgodaj ste prišli, nisem se še poslovil!"

jo je pozdravil učitelj; stal je sredi izbe s klo-bukom v roki. Oče je bil poverčljivi in je sedel za mizo; ozrl se je nanjo z mrkim pogledom.

Prišla je v izbo mati, suha, starikava ženska.

"Lepo nam dela, glejte! Gre in je ni do no-či!"

Učitelj se je nasmehnil.

"Večer je lep ... Tudi jaz se izprehajam časih, takole, kadar pogasnejo okna. Nekaj po-sebnega čuti človek ... kakor da bi bil zakopan kam globoko; tako daleč je nebo..."

Oglasilo se je v njegovih besedah nenadoma nekaj toplega in resničnega, tako da se je Han-ca zažudila. Pogledal ji je v obraz, ali pogled se je takoj umaknil.

"Lepo je tam v globeli ob takih večerih, po-sebno če je človeku pusto pri sreč; zdi se mu, ka-kor da je umrl, tako temno in tiho je vse..."

No, lahko noč, gospodična Hanca!"

Šel je, oče pa je stresel z glavo.

"Prej je govoril čisto pametno ... Zelo pa-

meten človek je ta učitelj, pa je še mlad ... Saj mu še besede niso rekla, Hanca, ko se je poslovil!"

Mati je napravila luč in je zagrnila okno.

"E, Hanca, slabo se vedeš! Po vasi govore, da se potepaš s tistim Matejem. Otrok še, pa se tako zavrže!"

Hanca je popila kavo za večerjo in je odšla v malo izbo, tesno in nizko, tako da je bilo ko-maj prostora za eno posteljo. Okno je bilo zastrito do vrha z nagelnjom in rožmarinom; nad postel-jo je visela stara podoba Matere božje.

Prižgala je svečo in je napravila posteljo. Preden je legla spat, je posegla pod glazve in je štela desetine, shranjene v robcu. Računila je in ni mogla izračunati ... kaj bi z deseticami? Ko-maj za kruh bi imel, mesece dni komaj ... te u-boge majhne desetine, skrbno spravljen, še top-le od zglavlja ... Zazdela se je sama sebi si-romašna, vsa beraška in bilo jo je sram nevednega daru.

Tako je bilo njeno sree potrto in neveselo in zavzdihnila je globoko, ko je zatisnila oči in so se napotile po pustih stezah trudne sanje ... Še bolj strma je bila pot in ni ji bilo konce, vrh hri-ba se je dotikal neba. Hodila je navkreber s trud-nimi, neokretnimi koraki; breme, na rame nalo-ženo, je segalo daleč, daleč preko glave. Pred njo je hodil Mate in ker je klonila glavo tako nizko, ji je škropilo v obraz od njegovih nog...

Učitelj je stopil k oknu. Spodaj v krčmi so kričali pivei in rabijali po mizah. Pogledal je po klanec, po dolino — pusta noč, svetloba zvezd ni segla tako globoko. In zgodilo se je tedaj, da se je oglasilo nekaj novega v njegovem sreč, ko-maj še razumljivega. Naladno je bilo ranjeno in vznemirilo se je do dna; misli, ki bi se ne bile zdrmale nikoli, so se zgenile v poluspanju.

"Tudi jaz bi, kakor on ... Popotno palico v roki in lahko brašno na rami, pa v svet ... tja, kjer noč ni tako temna..."

Nato je napravil luč in je vzel iz predala šol-ske zvezke; sklonil se je globoko, v rumeni luči svetilke je bil njegov obraz resen in starikav. Nekdo je stopil iz krčme ter je prepeval po klan-cu.

—(Nadaljevanje.)—

V Argentini so sklicani volilni možje 14 po-krajin za 2. aprila, da izvolijo predsednika in pod-predsednika argentinske republike.

ADVERTISEMENT

Avstr. Slovensko

Ustanovljeno 16. januarja 1904.

Bol. Pod. Društvo

Inkorporirano 24. februarja 1908 v državi Kansas.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MRATIN OBERŽAN, Box 72, E. Mineral, Kans.
Podpreds.: JOHN GORŠEK, Box 179, Radley, Kans.
Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breesy Hill, Mulberry, Kans.
Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 245, Mulberry, Kans.
Kazinar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 33, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURŠE, Box 207 Rdley, Kans.
MARTIN KOČMAN, Box 482, Frontenac, Kans.
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, R. 4, Woodward, Iowa.
FRANK STUCIN, Box 226, Jenny Lind, Ark.
MATIJA ŠETINA, Box 23, Franklin, Kans.

Pomožni odbor:

WILLIAM HROMEK, Box 65, Frontenac, Kans.
ANTON KOTZMANN, Box 514, Frontenac, Kans.
Prejemna pristojbina od 16. do 45 leta znaša \$1.50.

Va dopisi se naj blagovito pošiljati, gl. tajnika.
Vse denarne pošiljke pa gl. blagajniku.

VELIKANSKI POŽAR V
BROOKLYNU.

Silovit požar je v sredo, 15. februarja razdejal cel pomol ter uničil tri velike parnike, 14 manjših ladij in za dva milijona dolarjev zaveznikom namenjenega blaga, zlasti olja, konopelj itd. Dva kitajska mornarja z ladje "Bolton Castle" sta prišla ob življenje, okrog sto ljudi je bilo pa v nevarnosti, da utonejo ali zgore, in le z največjimi težavami so se rešili.

Ogenj je nastal ob dveh zjutraj na pomolu 36 ob Pioneer Str. Ko je prišla požarna bramba, je bil pomol že ves v ognju. Preden je minila ura, so plameni svignili na ladji "Bolton Castle" in "Pacif" ter ji vžgali. Na ladji "Bolton Castle" je bil kapitan Smith z ženo in otrokom, nekoliko častnikov, 27 kitajskih in osem belih mornarjev. Alarm jih je zbudil. Pod krovom se je že širil ogenj na vse strani. Smith je hitel z ženo in otrokom na poveljniški most. Na to ni bilo niti misliti, da bi se rešili na pomol. Policisti so videli, kako so se tri postave odražale od žara. Na izren način, ker je bilo drugače sploh nemogoče, se je tedaj uprizorilo rešilno delo. Najprej so jim dobacili vrvi, s katero so se spustili z ladje, medtem so se splovile ledene plošče v bližino, da so mogli poskakati nanje. Reč je bila zelo nevarna, ker so plošče večkrat počile pod preveliko težo. Kapitan Smith si je med ledem zlomil roko. Na enak način so rešili ostale, razun dveh Kitajcev, ki sta morala najti smrt v plamenu.

Medtem se je vnela tudi ladja

"Pacif". Ljudje, ki so bili na njej, so se nekoliko lažje rešili, ker ni plamen še objel vse ladje.

Šest gasilskih čolnov je brizgalo vodo na goreče ladje, kljub temu se je širil požar od barke do barke in na milje daleč je plamen osvetljeval luko. Vročina je bila tako silna, da so morali ostati gasilski čolni v precejšnji oddaljenosti, zlasti tudi zato, ker je bilo na osemih barkah nakreano olje, gazolin itd., pa se je bilo bati katastrofalne eksplozije.

Pet ur je trajal požar, ko je plamen dosegel skladišča na "Bolton Castle" in tam nakreani gazolin. Sledila je tako silna eksplozija, da je potresla vso fronto ob vodi na milje daleč. Ob tem času je bil pomol faktično vpeljen in več bark se je potopilo.

"Bolton Castle", jeklen parnik s 5826 tonami in "Pacif" sta angleška last in sta bila namenjena za Vladivostok. Uradniki družba Barber and Co. izjavljajo, da po njihovem mnenju ne gre za požig in da bo družba skrbela za svoje mornarje. Najbrže so ogenj povzročile poškodovane žice. Tako misli gasilski maršal Brophy, ki je takoj uvedel preiskavo. Seveda je povsem zanesljiva preiskava zaradi uničenja pomola in ladij nemogoča.

Tudi parnik "Bellagio" je bil v nevarnosti; ali četudi so zgoreli rešilni čolni in kar je bilo lesa na krovu, se je vendar po velikem trudu častnikom posrečilo, da so pripeli ladjo, ki je bila na srečo za vetro, na vlečne čolne, ki so jo odvedli pred kip svobode.

ke in skušali dobiti stavek kaznov. Saj ni treba baronov West Virginije šele opisovati; vsa delavska Amerika jih zadostno pozna. Delavci pa upajo, da bo med tovariši dovolj solidarnosti, da ne pojdejo podjetnikom na limanice. Na slovenske delavce apeliram, naj ne pozabijo, da smo v boju; o sodruhih smo itak prepričani, da nas nobeden izmed njih ne napade za hrbtom, prosimo jih pa tudi, naj pouče še tiste tovariše, ki se navadno premalo brigajo za te reči.

Delavci, stopimo v eno trumo, pod eno zastavo! Naša največja moč je v slogi in brez nje ne dosežemo nikdar svobode. Otrsimo se kapitalističnega jarma, ki nas doslej tlačil in nam ne da dihati! Organizirajmo se, čitirno delavske liste, in pripravimo se, da bomo močni, kakor je danes močan naš nasprotnik. Ne zadovoljujmo se s tem, če smo sami organizirani, ampak spoznajmo, da moramo združiti v organizacijo vse delavstvo. Tako nastane iz nas armada, ki se ji ne bo treba ustrašiti nobenega boja.

Pozdrav vsem stavekarjem in čitateljem tega lista!

L. Bartolj.

Bloomfield, Iowa.

Čenjeni urednik!

Ker sem do dobrega prepričan, da nas je precejšnje število Slovencev v tej okolici, me kar srce boli, če se spomnim, da nimamo tukaj brige za socialistični klub. Tudi naši tukajšnji rojaki niso kapitalisti, ampak si morajo s trdim delom služiti svoj kruh. Kam spadajo torej drugim kakor v socialistično stranko, v stranko delavcev, v kateri lahko najdejo moč, da se otresajo kapitalističnega despotizma? Žalostno je za slovenski narod v Ameriki, da se tako malo zanima za svoj položaj. Potrkati hočem torej svojim rojakom na srea in jim ključem: Zbudite se iz spanje! Iskreno Vam priporočam, da si naročite "Proletarca" in da ga čitate, pa se boste kmalu prepričali, da si mora delavstvo samo pomagati, če hoče sploh, da mu bo pomagano. Bog nam ne pomaga, kapitalisti nam pridno in hitro postrežajo s policijskim krepilecem, potem jim služijo še močna milica, najeti gunmeji; vse gre nad trpin delavce, brezvestni kapitalistični oprode razdirajo in požigajo, kar je delavce ustvarili in žugajo še njegovega življenja.

Dragi rojaki, slovenski trpini, pustimo staro strankarstvo na stran, ki nima posebno v Ameriki nobenega pomena za nas. Zbudimo se in združimo se za skupno stvar proletariata.

V Carny, Iowa sem jaz ustanovil socialistični klub šte. 163. Ne vem, zakaj ga še ni v javnosti, ali upam, da kmalu pride. Upam pa tudi, da se ga oklenejo naši rojaki in ustvarijo iz njega trdnjavo, ki bo močna za delavstvo in katere se bo bal sovražnik.

Tukaj sem še kratek čas, ali izprevidel sem že marsikaj, nisem pa še bral iz te države kaj delavstvu koristnega, akoravno je v deželi mnogo Slovencev. Bratje, ozrimo se na naše rojake po drugih državah in pogledimo, kako se zanimajo za organizacijo, za napredek in izboljšavo.

Z delom gre še nekam povoljno; zaslužek se pa razlikuje po prostoru in po delavcu, ako dela vsak dan. Vendar pa ne morem svetovati rojakom, da bi hodili sem za delom, ker se zelo težko dobi, skoraj bi rekel, da sploh ne.

Mogoče da si delavstvo v United Mine Workers s prvim aprilom kaj zboljša položaj; tedaj sporočim, kakšne bodo razmere. S proletarskim pozdravom Tony Dame, organizator.

Youngstown, Ohio.

Malo kdaj se sliši kaj iz naše naselbine, zatoraj sem se odločila, da nakratko opišem tukajšnje razmere. Kar se tiče dela, je tako, kakor drugod; včasih se dela s polno paro nočund, v nedeljo in delavnik. Drugič pa doma počivajo, kakor se kapitalistu zazdi. Delavci je pa le na škodi, enkrat na telesni, drugič pa na denarni, tako da ne more nikamor naprej.

Kar se tiče evetle, se jih nič ne dobi; nekaj popkov je tukaj, ki bi se radi v zakonski jarem podali, ali brez evetle je nemogoče; sedaj je predpust, pa ne bo nobenega novega para. No, pa naj pustim to tistim, ki se bolj zanimajo za to stvar. V društvem oziru

pravo lepo napredujejo, kakor je tukaj malo rojakov. Kar se pa tiče soc. stranke, pa bolj počasi napredujejo. Ne vem zakaj se tako vzdržujejo. Tukajšnji rojaki so skoraj vsi dobrega mišljenja, ali stranki le ne pristopijo. Upam, da se sčasoma pridružijo in jim želim, da bi se zbrali pod naš prapor, ker brez moči ni zmage, brez sloge ni moči. Ako se ne bomo sami borili za pravice, nam jih ne bodo nasprotniki sami prinesli na krožnik.

Kapitalisti se združujejo, oni se zavečajo, da je v združenju moč. Zakaj bi se delavci ne združili v trdno verigo, nepremagljivo, ker le kadar bomo zadosti trdni in složni, takrat premagamo kapitalizem. Saj imamo vsi izkušnje, naj bo tukaj ali drugod, da dandanes ni drugi gospodar, kakor tisti, ki se masti od delavskih žuljev. Zato vam priporočam, čitajte našega vrlega Proletarca, ker iz svoje izkušnje pripoznam, da kdor čita ta list, si zajame mnogo lepega in podučljivega iz njega.

S socialističnim pozdravom Josephina Zupanc.

Coketown, W. Va.

V Thomas, W. Va., in okolici je delavstvo zapustilo svoje prostore v premogorovih in zahteva večje plače. Delavstvo je tudi navdušeno za organizacijo in sedaj se je sploh vse odločilo, da se organizirajo.

Kako se bo vse izvršilo, se bo poročalo pozneje. Svarje se Slovence, da ne verjamejo sladkim obljubam kompanijskih psev, katerih bo v kratkem času vse polno. Nikar ne hodite za delom v Thomas, W. Va.

Poročevalec.

Export, Pa.

Čenjeno uredništvo Proletarca!

Zopet se hočem malo oglasiti iz tukajšnje naselbine. Fa da ne bo kdo med rojaki mislil, da sem jaz edini Slovencev v tukajšnji naselbini, ko zmeraj le jaz poročam v našem delavskem listu Proletarcu. Res je, da tukajšnji Slovenci zelo malo čitajo dobre liste, pa to ni vse njih krivda, ampak tudi naših zastopnikov. Ako je dober zastopnik lista Proletarca, bode vzel agitacijo za list, za katerega mu tudi njegovo srce agitiira, ne pa le njegova velika usta. Pa imate take zastopnike, da so pooblašeni pobirati za kake 3 ali 4 liste vsakovrstnih strani. Kako bo tak zastopnik dober agitator? Nobeden hlapec ne more dvema gospodarjema na enkrat služiti. Kakor sem se sam prepričal, je še dosti naših rojakov v naši naselbini, da jih dobimo na našo stran, ali agitacije je treba. Rojaki in sodruzi, le naprej za lista Proletarca in Prosveto. Resnica je, da je tukaj v Westmorelandu zelo težka agitacija za napredek, ker tukajšnji baroni ne marajo kaj takega trpeti. Sam sem se prepričal, ko sem prišel iz Ohio, sen. n. potu, da malo poizvem za delo, meninič tebi nič po svoji stari navadi, stopil v pisarno. Vprašam imenitnega gospoda, ako ima kako delo zame. A glej ga zlomka! On me gleda, kakor da bi še nikdar nobenega belega človeka ne videl. Še enkrat ga vprašam v ravno tisto besedo, a njegove debele oči so se nataknila naravnost na moje gume na suknici. Tako so se mu dopadli, da sem se bal, ako mi jih ugrabi in smukne v svoj žep. Kaj mislite rojaki, to niso bili gumbi iz diamanta, ampak gumbi U. M. W. of A. in Socialist Party.

Potem ko drsnem naravnost ven in drugi dan zopet nazaj. A dobil sem tole besedo: No job for you! Potem so me rojaki vprašali, ako sem delo dobil. Jaz sem jim vse pojasnil, kako da me je tisti debelih gledal in kako so se mu moji gumbi dopadli. Jaz pa svoje gume še nosim na svojem suknici. Ti debelih nisi gumbov kupil in tudi suknica ne.

Ko se približa Božič, baroni namesto da bi delavcu kaj darovali, so pa nabor sklicali, da se mora vsak delavec, kdor hoče delati v premogovnem rovu, zdravniško preiskati, če je zmožen za kapitalističnega tlačanin. Jaz sem se celo bal, če se bo vojna pričela. Pa zato sem bil le vesel, ko mi ni tisti debelih dela dal, mi ni bilo treba iti na vizito, ker me je tako rado sram, ker sem bolj pri suhih, superintendent pa tako debel.

Druzega posebnega nimam kaj poročati. Naša slovenska godba

prav dobro napreduje in moram reči, da so v resnici dobri učenci. Ako bo tako šlo naprej, bodo tukajšnji Slovenci ponosni na to godbo. Držite se gesla: Res je, da ste veliko žrtvovali, pa brez žrtve ni napredka. Ako pomislimo, koliko denarja se potroši za alkoholne pijače, pa ne opaziš nikakega napredka, izvemši drugi dan glavobol. Tudi ne smem pozabiti na tukajšnje slovenske evetke, ki se presajajo tako rado na zakonski vrt. Že ob začetku predpusta smo dve vpregli v zakonski jarem in mislim, da jih bomo še kaj več.

Upravniku pošiljam dva nova naročnika in se zahvaljujem za koledarje, ker so mi zelo ugajali. S socialističnim pozdravom J. F. B.

Johnstown, Pa.

Mnogo slovenskih pevskih društev je v Ameriki, ne vem niti približnega števila, a vem, da jih je mnogo. V posameznih dopisih beremo da je tuptam nastopilo pevsko društvo in zapelo nekaj pesni; včasih je tudi o petju daljše poročilo. To beremo in vemo, da tam neke životari društvo, ki ima namen gojiti petje. V drugem kraju obstoji zopet drugo društvo, poje in se veseli po svoje, prenaša krize samo in, žalibog, pogosto tudi samo, zapuščeno umrje in bratska društva, tudi najbližja, mu ne morejo zapeti niti nagrobnice, kajti o njegovi smrti niso prejeli obvestila, saj še morda niso vedeli, da je kdaj živel.

Vsake vrste društva so sklopljena v organizacijah in to jim daje moč; samo pevska društva se nimajo ničesar skupnega. Vendar pa je družabni red dandanes tak, da eden sam ne zmore ničesar, v skupnosti pa se doseže vse. Zato je tudi potrebno, da bi pevska društva imela nekaj skupnega.

Prvi kor kak skupnosti bi bil, če bi se nekaj društev zedinilo v tem, da priredijo skupni nastop, koncert. Seveda ne bi smelo ostati samo pri eni prireditvi, temveč bi se morali vsi enaki koncerti vsako leto. Od skupnih nastopov bi imela društva mnogo koristi. Eno društvo bi se od drugega naučilo lepše izvajati posamezne točke. Niti dvoje pevovodij ni enakih,

vsak ima svoje muhe in navade. Kar vidi eno društvo pri drugem dobrega ali celo boljšega od svojega, si tedaj to lahko prisvoji. Kadar bi se društvo pripravljalo na skupni nastop, bi se gotovo natančneje in vse lepše učilo pesmi, kakor pa za domačo zabavo, pevec bi pridneje prihajali k vajam in tako bi društvo napredovalo in se izpopolnjevalo.

Pač menda ni treba omenjati, da bi posamezni pevec veliko pridobil, ko bi prišli v dotiko s peveci iz drugih naselbin. Take prireditve bi bile v izpodbudo pevcem ter bi pozneje gojili petje s tem večjo marljivostjo in ljubeznijo.

Zatorej peveci, pevovodje ter prijatelji petja, poskusimo napraviti enkrat skupni koncert in tam se bomo pogovorili o nadaljnjem skupnem delu.

Zlasti bi na tem mestu apeliral na pevovodje, kajti ti so duša vsakega pevskega društva, da bi delali v svojih društvih na to, da se doseže skupna prireditve. Pred leti sem že pisal o tej stvari, toda pevovodje so ostali v rezervi. Oglašilo se je le neke pevece in še ti so kmalu utihnili. Pač žalostno! Upam za trdno, da bodo sedaj pevovodje pokazali malo več agilnosti.

Vsakdo, ki mu je lepo petje pri sreč, naj bi izrazil svoje mnenje v časopisu potom dopisa, lahko pa se tudi vsakdo obrne osebno name na spodaj označeni naslov.

Po mojem mnenju bi bilo dobro, da bi se povabila k skupnemu delu tudi druga jugoslovanska društva, zlasti hrvatska, ki imajo z nami največ sorodnega, saj pojo ravno tako slovenske pesmi, kakor mi hrvaške. Tudi o tej zadevi bi rad vedel za Vaše mnenje, zato Vas pozivam, da pridno razpravljate o tem v časopisih; kolikor več bo dopisov, toliko boljše in tem prej pridemo do cilja. — Pevski pozdrav!

Ign. Hudé, 913 Von Lunen Road, Johnstown, Pa.

Stotnik Arthur S. Cowan v Toronto, Ont. v Kanadi naznaja, da je dosegel civilni letalec Boyd Smith rekord za višino, ko se je dvignil s svojim letalnim strojem 9544 čevljev visoko.

Petletnica.

Društvo "Mladi Slovencev" šte. 42 S. D. P. Z. v Oglesby, Ill., priredi veselico na pustno soboto, to je 4. marca t. l. 4. marca t. l., v proslavo in spomin svojega petletnega obstanka. Veselica bode v Samolajtovi dvorani. Začetek ob 2. popoldan. Igrala bode slovenska godba iz Oglesby, Ill. Žrebali se bodo krasni dobinki. Šaljiva pošta. Govori ob 8. zvečer. Rojake in rojakinje iz Oglesby, La Salle in okolice uljudno vabimo, da nas mnogobrojno posete.

Za dobro postrežbo bo skrbel

VESELIČNI ODBOR.

VABILO

na plesno in zabavno veselico, katero priredi društvo "Zavedni Slovencev" šte. 4 S. D. P. Z. v soboto dne 4. marca 1916. v dvorani sv. Petra in Pavla v Lloydell, Pa. Začetek ob 6. zvečer. Kdor izmed članov e veselice ne udeleži, plača \$1.00 v društveno blagajno. Uljudno vabimo sosedna društva in posameznike iz Lloydell, Beaverdale, Onnalinda, Dunlo in drugod, da se naše veselice po možnosti udeleže.

Vstopnina za moške \$1.00. Dame proste. Za sveže pivo in dober prigrizek bo skrbel.

ODBOR.

VABILO.

Jugoslov. soc. klub šte. 67 v Springfield, Ill., priredi maškeračno veselico, v soboto 4. marca v M. Jontesovi dvorani, 1123 E. Washington St.

Tem potom vabimo vse slovensko občinstvo iz Springfield in okolice, da se naše veselice polnoštevilno udeleži. Za dobro pijačo in vse drugo bo preskrbljeno.

Začetek ob 7.30 zvečer. — Vstopnina za moške 25 centov, kakor tudi za maškare, katerih pa tri najboljše dobe primerno nagrado. Ženske so vstopnine proste.

Torej na svidenje 4. marca.

Frank Bregar, tajnik.

IZ NASELBIN.

West Newton Collinsburg, Pa.
Čenjeno uredništvo!

Prosim, da mi dovolite nekoliko prostora v našem čenjenem delavskem listu. Hočem ob kratkem opisati napredek našega socialističnega kluba št. 32, ki je bil ustanovljen leta 1910, meseca novembra. Pri ustanovitvi nas je bilo na prvi seji okoli 18 članov, in je narastlo število do 40 članov. To se je vršilo v prvem letu obstanka. Drugo leto 1912. se je po nasprotno obrnilo, pa je začelo število članov padati, tako da smo prišli do števila 13. In pozneje je njih zopet par odpadlo da smo pa prišli na 8. Kaj je bil vzrok, ne vem. Kot tajnik kluba sem popraveval člane po klubovi seji, kaj je bil vzrok, da ni ta in oni prišel na sejo. Odgovor je bil: Kaj bom pa plačeval tistih 25c in hodil na sejo? Saj ni nič. Stem socialist ne bo nikdar zmagal, da bi kaj koristil delavcu.

Dokler bomo delavci tako mislili in tako goverili, tako dolgo bodo kapitalisti udrihali po naših plečih. Da se pa tega krivičnega postopanja proti nam ubogim delavcem politično organiziramo, se moramo politično organizirati in delovati, da se pri vsaki priliki, ko je kako mesto prazno, postavi tje moč iz naše delavske sredine, ki je že užival masikatero ogrje. In tak bo deloval da se ne bo ubogemu trpinu nasprotnoval, ako se poteguje za svoj košček kruha. Dokler pa bodo na

krmilu bodisi v eni ali drugi stvari zastopniki kapitalista, ne moremo pač nič drugega pričakovati, kakor to kar je.

Ali kdo pa postavi in izvoli te moč? Nihče drugi kot sam ubogi trpin, in tudi za to pregreho mora trpeti sam delavec. Torej dol s kapitalistično komando in delavsko gor!

Ako delavce vse ustvarja in naredi, bo znal tudi to, kar je napravljal, pravilno voditi. Dosti lažje je voditi, kakor pa napraviti.

Torej prosim člane socialističnega kluba, da naj pripeljejo na prihodnjo sejo dne 5. marca popoldne 2.30 mt. vsak po enega člana, da bomo res kaj napredovali v političnem gibanju. Apelarim na vse sodruge, kateri še ni naročen na Proletarca, da ga naroči prej ko je mogoče, ker je edini delavski list v Ameriki in iz njega se učimo o bistvu socializma; v njem najdeš pot, katera drži do našega cilja.

S socialističnim pozdravom Jozef Zorko.

Thomas, W. Va.

Pri Deves Coal Company je stopilo 2000 premogorjev v stavko in zahtevajo boljše plačo in priznanje unije. Stavka je izbruhnila najprvo v rovu št. 23 in se je tako hitro razširila, da so rudarji v par dneh v šestnajstih rovih odložili delo.

Razume se, da bodo kapitalisti zopet na vse strani iztegovali ro-

Jugoslovanska Socialistična Zveza ameriškemu kongresu o položaju Jugoslovanov v Evropi.

Socialistični kongresnik Meyer London je vložil, kakor smo že naznanili, v kongresu predlog, ki poziva predsednika Wilsona, naj stori korake, da se snidejo nevturalne države na mirovno konferenco, ki naj ponudi v vojno zapletenim silam svoje posredovanje.

Predlog, ki smo ga objavili že meseca decembra, obsega tudi načela, po katerih naj bi se sklepal mir, in med temi je osvoboditev podjarmljenih narodov.

Sodrug Meyer London je storil nadalje korake, da morejo zastopniki prizadetih narodov izraziti svoje želje pred kongresnim odborom za zunanje zadeve. Jugoslovanska Socialistična Zveza je v ta namen izdelala spomenico, katero izroči omenjenemu odboru sodrug Pergler, ki pojde v zastopstvu Češke Socialistične Zveze z njeno spomenico osebno v Washington.

S tem, da bo spomenica izročena kongresnemu odboru, postane to oficijelni dokument in pride med kongresove spise.

Spomenica, ki jo je glavni odbor zveze na svoji izredni seji dne 19. februarja odobril, se glasi:

Odboru za zunanje zadeve, zbornica poslancev, Washington, D. C.

Jugoslovanska socialistična Zveza popolnoma soglašajo s resolucijo poslancev Meyer Londona, vloženo v kongresu dne 7. decembra 1915, in predlagajo, da naj stori predsednik Zedinjenih držav primerne korake za konferenco nevturalnih dežel, ki naj ponudi bojujočim se narodom svoje posredovanje za mir. Jugoslovanska Socialistična Zveza tudi s popolnim prepričanjem odobrava načela, ki naj bi jih omenjena konferenca vzela za podlago svojih razprav.

Jugoslovanska Socialistična Zveza zasleduje v grozo in trepetom strašno klanje in pustošenje v Evropi, ki mori ljudi na milijone in uničuje neprepeljive vrednosti, sadove dolgotrajnega dela in globokega uma, ki pa grozi, da obremeni prizadete narode še za dolgo prihodnost s strašnimi moralnimi in materialnimi škodami, za armadami nesposobnih ljudi, za neznošnimi dolgi in davki, z nerodovitnostjo z mlje, z razdejano industrijo in katastrofalno brezposelnostjo, z degeneracijo plemena in s fanatični narodnim sovraštvom.

Tem majnj pa moremo biti ravnodušni v pričo grozne tragedije narodov, ker vidimo in čutimo, da pljuskajo razburkani valovi vojnih posledic čez ves svet in ne prizanašajo niti Ameriki. Da, Zedinjene države s svojo geografsko razsežnostjo, s svojim visokim razvitim gospodarstvom, s svojimi množičnimi stiki in zvezami z narodi vzhodne hemisfere so še v posebni meri izpostavljene vsakovrstnim zapletljajem, iz katerih lahko nastane povsem nenadoma najnevarnejša kriza.

Vrhutega prihaja še v poštev, da so Zedinjene države dežela velikega naseljevanja, in kdor si je na tej strani Atlantika poiskal novo polje dela in stremeljenja, je večinoma zapustil v Evropi bližnje ali oddaljenejši sorodnike, ali pa vsaj znanee in prijatelje, katerih usoda se ga že s čisto človeškega stališča dotika. Že ti čisto humanitarni obziri bi dovolj opravičili našo vročo željo po miru.

Predlog poslancev Meyer Londona izhaja s povsem pravih načel, da bi se sklenilo le razmeroma kratko preairje, če se ne uredi razmere v novi Evropi na podlagi pravih načel, ki bi čim bolj zadovoljila narode in odpravila kričeča nasprotja in s tem vzroke za nove vojne. Od močnejšega diktiran mir, ob katerem bi zmagovalci izkoristili ugodnosti svojega položaja na škodo premaganih delov, bi zapustil v sredi poraženih čuvstvo ponižanja in pekočo željo po maščevanju, zmagovalci bi pa navdali z nezaupnostjo. Tako bi se oba dela, čim se le nekoliko oddahneta in si le deloma zacelita najhujše rane, začela še srditeje pripravljati na novo vojno, militaristična bremena narodov bi se še močno pomnožila na škodo gospodarskih in kulturnih potreb, Evropa bi se izpremenila v nekoliko ogromnih vojaških tabarov, ki bi imeli svoje podružnice tudi po zveznih deželah in kolonijah na drugih kontinentih, in že do neznošnosti razviti militaristični aparat bi v doglednem času izsilil novo vojno. Tak razvoj, čigar posamezne faze so nepredvidne, bi pa prav lahko ustvaril situacijo, ki bi utegnila postati ameriškemu narodu enako nevarna kakor evropskim.

Resolucija poslancev Meyer Londona išče torej povsem po pravici načela, ki bi omogočila trajen mir s tem, da bi odpravila vzroke nezadovoljnosti in nasprotij, iz katerih se porajajo krvavi konflikti.

V prvi vrsti zahteva resolucija, da se zapuste zasedeni kraji. V tem oziru je Jugoslovanska Socialistična Zveza idejno prizadeta, ker šteje med svojimi člani veliko število Srbov in sta Srbija in Črnogorci, obe srbski deželi, zasedeni od tujih vojsk. Naj bo bodoča njih usoda kakršnakoli — pogoj, da morajo tuje armade zapustiti okupirane teritorije, bi se moral tudi tukaj izpolniti, kar je le tedaj mogoče, da se uredi bodoče razmeje diplomatsko, ne pa pod pritiskom bajonetov.

V zvezi s tem je druga točka resolucije, ki zahteva, da se osvobodijo podjarmljeni narodi. Ta gravamen zbija posebno zanimanje Jugoslovanske Socialistične Zveze in zahteva tembolj pojasnila od nas, ker živi velika večina naših rojakov v Evropi v takih razmerah in pod takim pritiskom, da ne morejo svobodno izraziti svojega mnenja brez strahu pred težkimi represalijami.

Narodno vprašanje Jugoslovanov v Evropi je do današnjega dne nerešeno. To dejstvo spada tudi med tiste momente, ki so povzročili sedanjo vojno.

Samostojni razvoj Jugoslovanov so v preteklosti ustavljali in ustavili razni faktorji. Tekom časa so izgubili svojo neodvisnost na razne načine; najslabše posledice pa je imelo dejstvo, da niso bili vsi skupaj upognjeni pod eno tujo vladno, ampak da jih je usoda razdelila, prisilila pod razna tuja gospodstva in jih tako ločila, da so za cela stoletja izgubili vsako vzajemno zvezo. Tako so se diferencirali pod tujimi vplivi, in namesto enega, se je razvila cela vrsta malih narodov — pod turškim, avstrijskim, ogrskim gospodstvom. Vladajoče sile so delale na to, da se ne le drug drugemu odtuje, ampak da nastane med njimi tudi sovraštvo.

To obupno stanje, ki je dolgo vsem skupaj grožilo s poginom, se je deloma zboljšalo, ko so nekateri deli na Balkanu dosegli državno neodvisnost. Ideja narodnega edinstva, ki je v minulem stoletju preobrazila zemljevid Evrope, ni mogla iti mimo njih, ne da bi se jih bila doteknila. Med najboljšimi je ni podžigalo le čuvstvo krvnega sorodstva, ampak še bolj praktično spoznanje, da nimajo osamljeni narodni drobci moči za svoj kulturni razvoj in so vsled tega celo na poti splošnemu razvoju človeštva, medtem ko bi združeni lahko postali znaten faktor in sotruden svetovne kulture.

Jugoslovani so sedaj razdeljeni v štiri narodnostne skupine: Srbe, Hrvatce, Bolgare in Slovence. Jezikovno se tako neznatno ločijo, da so različne med dialekti makedonskega naroda, n. pr. med šleskimi in vrtimberškimi Nemci, med beneškimi in sielskimi Italijani neprimerno znatnejše. Prehodi od dialektov do dialektov ali od jezika do jezika, kakor se še sedaj pravi, niso nikjer momentani, ampak polagoma se prelivajo in skoraj nikjer ni mogoče določiti prave meje med enim ali drugim narečjem oziroma "jezikom". Izmed hrvaškega in srbskega jezika sploh ni ločitve; vsa razlika je v tem, da rabijo Hrvatje izključno latinsko, Srbi pa večinoma cirilsko pisavo.

Ako bi odločeval sam jezik, bi bilo smatrati Jugoslovane že danes za en narod z različnimi dialekti, brez obzira na to, da ima vsak teh dialektov svojo literaturo.

Sege, kolikor niso internacionalne, se lokalno ločijo tako kakor med drugimi narodi, razlike pa tudi niso tako intenzivne, da bi se mogla z njimi razlagati ločitve v razne narode.

Mnogo večja in usodnejša od jezikovne je politična razcepljenost Jugoslovanov. V tem oziru je bil sedaj položaj sledeči:

A. Bolgarska je samostojna država, z monarhično obliko pod vladno Ferdinanda koburskega. Del Bolgarov živi v Makedoniji, kar je dalo bolgarski vladi pretezo, da se je udeležila sedanje vojne proti Srbiji, kateri je pripadel del Makedonije po zadnji balkanski vojni.

B. Srbi žive v kraljevini Srbiji, v kraljevini Črni Gori, ki sta bili obe do vojne samostojni. Nadalje prebivajo v Bosni in Hercegovini, kjer tvorijo večino prebivalstva, potem v Dalmaciji, na Hrvaškem, v Slavoniji, kjer so v manjšini na pram Hrvatov, ter v nekaterih južnih krajih Ogrske, zlasti v Bački in Banatu, kjer so večalimani pomešani z Madjari in drugimi plemeni.

C. Hrvatje tvorijo pretežno večino prebivalstva na Hrvaškem, v Slavoniji in Dalmaciji; enako je prebivalstvo pretežno hrvaško v Medjimurju, ki je nekoč pripadalo Hrvaški, sedaj pa Ogrski; večino imajo tudi v Istri, medtem ko so v Bosni in Hercegovini v manjšini.

D. Slovenci stanujejo na Kranjskem, južnem Štajerskem, južnem Koroškem, na Goriskem, v severni Istri, v tržaškem teritoriju in deloma v mestu Trstu.

Razun Bolgarske, Srbije in Črnogore žive torej ostali Jugoslovani v avstroogrski monarhiji. Ali tukaj je njih ločitev vsled politične strukture habsburške monarhije še veliko večja kakor med dvema različnima državama. Avstro-Ogrska je dualna monarhija; del Jugoslovanov: Slovenci ter v Istri, Dalmaciji in na otokih živijo Hrvatje in Srbi so podrejeni avstrijski administraciji. Na Ogrskem je treba razlikovati ožjo Ogrsko ter Hrvaško in Slavonijo. Srbi in Hrvatje v prvi deželi živijo pod madjarsko vladno, ki se drži, da pripada večina prebivalstva drugim narodnostim (razun omenjenih še Slovakom, Rumunom, Rusinom in Nemcem,) s pomočjo skrajno nedemokratične volilne pravice v sedlu. Hrvaška in Slavonija, katera pripada nominalno, a ne de facto tudi Dalmacija, imata neko avtonomijo, ki je pa praktično skoraj brez vrednosti, ker je imenovanje vladnega glavarja, šapa, odvisno od volje ogrske vlade in ker omogoča premoč Ogrske vsakovrstne kršitve avtonomije. Tako se niti volilna pravica v "avtonomni" deželi ne more demokratizirati proti volji ogrske vlade.

Bosna in Hercegovina imata usodo anektiranih dežel, pogoršano s ljubosumno konkurenco Avstrije in Ogrske, ki vodita tiha trdovratna boja za politično in gospodarsko nadvlado v teh deželah.

Narodno politično je položaj Jugoslovanov v avstro-ogrski monarhiji enak položaju podjarmljenega naroda. V Avstriji prevladuje tendenca germanizacije, na Ogrskem tendenca madjarizacije, presegajoča tudi na Hrvaško, v Bosni in Hercegovini pa tekmujejo obe struji.

Oficijelno geslo cesarja Franca Jožefa se glasi: "Viribus unitis!" — faktično veljavno pa je geslo "Divide et impera!", ki je vedno označevalo

kvintesenco avstrijske notranje politike. Vladajoči krogi v habsburški monarhiji ščejujejo narod proti narodu, favorizirajo navidežno enkrat enega, enkrat drugega, ali vedno le z namenom, da prepreči sporazum in slogo; svojo moč zajemajo iz boja vseh proti vsem, svojo intelektualno nesposobnost izravnavajo s slabostjo nesložitnih narodov.

Mi ne dolžimo ne nemškega, ne madjarskega, ne katerega koli naroda za nacionalno potlačevanje, ki se vrši v dualni monarhiji. Dobro spoznavamo resnico, da so vsi narodi stiskani in da velja izjema le za tiste klike, ki zaradi osebnih interesov brez obzira na potrebe in koristi naroda služijo vladajočemu sistemu. Ta sistem, četudi nosi krinko ustavnosti, je pa do dna absolutističen; vsa svoboda in avtonomija v Avstriji je le ne papirju, v resnici se pa vlada ob Donavi, v srečevanju Evrope avtokratično kakor v kakšni deželi, ki še nikdar ni imela ustave.

Najzgovorneje potrjuje to dejstvo nemoč avstrijskega parlamenta, katerega cesarsko kraljevska vlada enostavno odgodi, zaključiti ali pa razpusti, če ne dela po njeni volji. Ta igra se je zadnjih dvajset let nešteto krat ponavljala. Tudi usodnega leta 1914. je bil avstrijski centralni parlament od konec januarja odgojen, z mobilizacijskim ukazom obenem pa zaključen, in ves čas, odkar razsaja vojna po Evropi, je Avstrija edina država, katere parlament ni zboroval niti eno uro.

Sedanja vojna, za katero je Avstrija z znanim ultimatom storila prve korake, se vodi po volji dvora in dvorske vojne stranke, pa proti volji avstrijskih narodov. Pravico imamo reči, da ne bi bila nikdar Srbiji napovedana vojna, če bi bil smel parlament odločiti o tem usodopolnem vprašanju, kajti že ob času balkanske vojne, ko je zunanji minister grof Berchtold očitno ustvarjal umetne krize in iskal pretezo za konflikt, je parlament protestiral proti tej politiki in obsojal vojno, izrečno tudi vojno proti Srbiji. Le absolutizem habsburške monarhije je omogočil ta napad.

Kakor se je pogostoma povdarjala žalostna usoda Poljakov, ki so prisiljeni, da se bojujejo drug proti drugemu, tako se nam kaže enaka pretresljiva tragedija na Balkanu, kjer se mora Jugoslovan bojevati proti Jugoslovanu, kjer je n. pr. makedonskega Srba iz Srbije morda ubila kroglja Srba iz Avstrije.

Če so se v Srbiji odigrali prizori, o katerih je pisalo časopise, da je moralo najtrše srce vztrepetati, in če je Srbija enaka dežela, katero so opustošili potresi in vulkani, je v avstrijskih jugoslovanskih deželah položaj skoraj enak. Takoj z napovedjo vojne so bile v teh deželah ustavljene vse ustavne pravice, uvedena so bila vojaška sodišča in preki sod, časopise je bilo postavljeno pod preventivno cenzuro, priobčevati je moralo članke in poročila, spisana in doposlana od policije, vse je bilo se napolnile in druga poslopja so se adaptirala za ječe, v katere so stlačili "politične osumljenke", povsem nepolitična, kulturna, n. pr. literarna društva so bila razpuščena, iz srbskih krajev so se morali prebivalci po sili seliti, krivnikov pa ni bilo dovolj, da bi opravljali grozno delo tajne, absolutistične in sovinitne pravice, ki je dala v jugoslovanskih deželah pobešati in postreljati hekatombo "političnih zločincev."

Dobro vedoči, da so v gospodarskih razmerah glavni motorji socialnega življenja in razvoja v mejah posamezne dežele in med deželami, vendar ne moremo biti slepi za nacionalni moment, ki posega s svojo prirojeno in podedovano silo globoko v strukturo človeške družbe. Trajnost miru, ki mora slediti sedanji vojni, je res, kakor povdarja resolucija čast. reprezentatna Meyer Londona, odvisna tudi od ureditve nacionalnih vprašanj.

Dosedanji položaj Jugoslovanov je bil neznošen, in nerešeno jugoslovansko vprašanje igra med motivi sedanje vojne veliko vlogo. Naši somišelniki v Evropi, jugoslavenski socialisti, so na svojih zborih priroč delavce Internacionalne opozarjali na nevarnost latentnega problema in so spoznavno s socialisti drugih narodov na Avstro-Ogrskem in Balkanu iskali rešitev brez krvavega konflikta.

Avstrijska socialna demokracija, v kateri so bile združene socialistične stranke vseh narodov, je na svojem kongresu v Brnu leta 1899 sprejela narodnostni program, v katerem pravi:

"Ker ovirajo in onemogočajo nacionalne homotije v Avstriji vsak politični napredek in ves kulturni razvoj narodov, ker je iskati vzrok teh homotij v prvi vrsti v zaostalosti naših javnih uredb in ker je nadaljevanje teh sporov zlasti eno tistih sredstev, s katerimi si zavarujejo vladajoči razredi svoje gospodstvo in ovirajo resnične narodne interese v vsakem krepkem izražanju,

izjavlja kongres:

Končna ureditev narodnega in jezikovnega vprašanja v Avstriji v zmislu enakih pravic in enakopravnosti in razuma je predvsem kulturna zahteva in leži torej v življenjskem interesu proletariata;

mogoča je le v resnično demokratični skupnosti, ki je utemeljena na splošni, enaki in direktni volilni pravici, iz katere so vsi podobni privilegiji v državi in deželi odstranjeni

gostitev in razvoj nacionalne samolastnosti vseh narodov v Avstriji je le mogoča na podlagi enake pravice in izogibajoč se vsakemu zatiranju, zato je treba odstraniti vsak državno birokratični centralizem kakor tudi fevdalne privilegije dežel.

Pod temi pogoji, pa tudi le pod temi bo mogoče postaviti v Avstriji na mesto nacionalnih preprirov nacionalen red, in sicer ob priznanju sledečih vodilnih načel:

1. Avstrija se mora izpremeniti v demokratično narodno zvezno državo"

Nadaljnje točke te resolucije opisujejo podrobno strukturo, ki naj bi jo država dobila na podlagi zahtevane narodne avtonomije.

Resolucija zaključuje s sledečimi stavki:

"Kongres slovesno izjavlja, da priznava pravico vsakega naroda do narodne eksistence in do narodnega razvoja, da pa si morejo narodi priboriti vsak napredek svoje kulture le v tesni solidarnosti, ne v malenkostnih medsebojnih prepirih, da mora zlasti delavski razred vseh jezikov v interesu vsakega posameznega naroda in v interesu splošnosti vztrajati v mednarodni bojni skupnosti in v pobratimstvu ter voditi svoj politični in strokovni boj v trdni enotnosti."

Jugoslovanska socialna demokracija je ta temeljna načela, ki so bila izrečena z njenim sodelovanjem, odobrila, pa se je na njih podlagi dalje bavila s problemi, ki se tičejo specialno jugoslovanskega. Plemena, ki jih imenujemo jugoslovanska, so materija, namenjena po prepričanju najznamenitejših etnologov, lingvistov, sociologov, med njimi tudi Karla Marxa, da se razvije iz njih enoten narod. Če ne bi bile umetne ločitve, namenoma podžigani partikularistični in verski boji o virali razvoja zavesti ter spoznanja kulturne, zgodovinske in socialne potrebe, bi že bili enoten narod. V dosedanjih razmerah so bili le trske naroda, s katerimi so despoti kurili svoje ognje.

Resolucija avstrijske socialne demokracije ni mogla izreči nič resničnejšega, kakor da ovirajo nacionalne homotije, izvirajoče iz nerešenega nacionalnega vprašanja, vsak kulturni napredek narodov. In nič ne tega bridkeje občutil kakor Jugoslovani. Njih prirojeni intelekt ni slabši od onega drugih evropskih narodov. Med njimi kakor med drugimi narodi so se rodili veliki umovi, državniki, znanstveniki, tehniki, literati, umetniki. Delavni so, ukažljivi in sposobni za nauk. Ali avstrijska oficijelna politika, živeča od zakrkanega absolutizma, ki se je igrala koeke z narodi in izgrajevala enega proti drugemu, je zgradila barikado pred kulturnim razvojem Jugoslovanov. Davčni denar je služil nezasišnim militarističnim zahtevam, za šolstvo, za kulturne namene sploh ga je bilo vedno premalo. In nenaravna dualistična struktura je porajala prave absurdnosti na tem polju; ker je med Avstrijo in Ogrsko politična meja, ni mogel n. pr. Hrvat iz Avstrije študirati na hrvaški univerzi v Zagrebu, kajti avstrijske oblasti mu niso priznale izpizov, in niti nostrificirati jih ni mogel v Avstriji. Ker pa tukaj sploh ni jugoslovanskega vseučilišča, mu ni ostalo nič drugega, kakor zapisati se na nemško fakulteto, ali pa, če mu sredstva niso doplašala, odreči se akademikemu študiju.

Politične, gospodarske in kulturne razmere so vedno neločljive. Zato je skoraj normalno, da so bile jugoslovanske dežele gospodarsko zanemarjene, po drugi strani pa izkoriščane kakor osvojene prekomorske kolonije v minolih stoletjih. Da je bilo to mogoče, je pa morala biti potlačena vsaka politična svoboda, in Hrvaška s Slavonijo je klasičen zgled političnega licemerstva, ki maha po zraku z zastavo svobode, nogo pa tišči svobodi na tilnik.

Hrvaška s Slavonijo ima na papirju politično avtonomijo. Ali ta avtonomija je bila vedno farsa. Hrvati so bili božani, ko so v svoji zaslepljenosti leta 1848—49. pod banom Jelačićem reševali habsburško dinastijo proti revolucionarnim Dunajčanom in Madjarom; ko je bila revolucija — s pomočjo carskih armad — v krvi zadušena, so pa dobili — po bridko sakastičnih besedah zgodovinarja — za nagrado to, kar so dobili Madjari za kazen: Najtemnejši absolutizem.

Kljub vsem poznejšim formam ustavnosti in avtonomije je ostal ta absolutizem živ do današnjega dne. Če je postala opozicija proti njemu premočna, je enostavno odvrnil krinko in se pokazal v popolni nagoti. Tako je bila šele pred par leti, ko ni mogel tedanji ban Tomašić pri volitvah kljub vsemu pritisku dobiti dovolj poveljnih večine v saboru, konstitucija popolnoma suspendirana, tiskovna, zborovalna; združevalna pravica odpravljena, avtonomija mest nadomeščena s policijskimi komisariji, krvnik v permanentni etabliran, novi ban Cuvaj pa imenovan za kraljevskega komisarja z neomejenimi avtokratičnimi pravicami.

Pred dunajskim sodiščem in v avstrijskem parlamentu se je dokazalo, da so se senzacionalni veleizdajniški procesi umetno fabricirali in da so se v ta namen s pomočjo oficijelne avstrijske diplomacije falsificirali dokumenti.

Grozeča politika Avstrije in omejenost razmer v mali državi je ustvarjala tudi v balkanskih deželah neznošno stanje. Pretežno agrikulturna Srbija je bila dolgo odvisna od izvoza svojih produktov v Avstrijo. Na drugi strani je bil v Srbiji kakor sploh na Balkanu ugoden trg za avstrijsko industrijo. Toda avstrijski vladajoči krogi se niso ozirali niti na interese Srbije, niti na interese svojega prebivalstva. Vsiljevali so Srbiji trgovinske pogodbe, za oba dela enako škodljive, in spravljali s tem Srbijo v večjo in večjo gospodarsko odvisnost. Za to tiho, nespetno trgovsko vojno je prežal militarizem. Strah pred avstrijsko agresivnostjo je pehal tudi Srbijo v norače oboroževanje, čigar stroške je mala dežela posebno težko prenašala. Neugodne kupčijske razmere so izpodkopale blagostanje v deželi. Bremena gospodarske odvisnosti je ustvarjala željo po osvoboditvi, po izhodu na morje. Neprijazna politika Avstrije je povečevala antagonizem na obeh straneh in dražila nacionalni ponos in — nacionalni fanatizem.

(Konec na 6. strani.)

STRANKA.

ORGANIZACIJAM V CHICAGI.

Pomožni odbor za politične izgnance in politične jetnike na Ruskem prireja v soboto, 25. t. m. v Wet Side Auditorium na vogalu Taylor St. in Racine Ave. predstavo in ples, pa prosi zaradi tega vse organizacije, da ne bi ta večer prirejele podobnih zabav.

POZIV NA SHOD.

Johnstown, Pa.

Nekaj bivših članov kluba št. 65. pozivlja vse zavedne delavce iz Moham in Cambria City na shod, ki se bo vršil v torek, 29. februarja t. l. Namen shoda je: obnoviti soc. klub. Tovariši, na delo! Agitirajmo vsi za socialistično stranko, za stranko, katera edina se sme imenovati delavska stranka.

Na svidenje 29. februarja ob 7. zvečer na 8th Ave., Cambria City.

Bivši člani kluba št. 65.

VABILO NA KONFERENCO.

West Mineral, Kans.

Vsem jugoslovanskim socialističnim klubom in njih članom v Cherokee County, drž. Kansas naznanjam, da bo prihodnja konferenčna seja socialističnih klubov našega okraja

dne 27. februarja

ob 2. popoldne v dvorani Frank Supančiča v Carona, Kans.

Ker je na dnevnem redu več važnih točk, ki jih je treba rešiti, vabim vse sodruge, da se polnoštevilno udeležijo te seje.

S socialističnim pozdravom

Frank Svajger.

Youngstown, Ohio.

Seje se vrše v Youngstown, O., 903 Himrod Ave. vsako prvo nedeljo v mesecu ob 2. popoldne. To velja za nedoločen čas do drugega sklepa. Vse sodruge in sodružice vabim torej, da se polnoštevilno udeležijo te seji, da dvignemo svojo organizacijo, poživimo delo in dosežemo boljše uspehe za delavsko ljudstvo.

S socialističnim pozdravom

Josephina Zupane.

Milwaukee, Wis.

Sodruzi!

Pred nami je važna zadeva, in sicer volitev glavnega odbora socialistične stranke. Razum volitve predsednika, podpredsednika in glavnega tajnika mislimo, da je najvažnejša volitev glavnega odbora, onega odbora, ki bo moral bodoča štiri leta ravhati krmilo našega gibanja v Ameriki.

Sodruzi, v sedanjem vojnem meteu, ko je plamen vojne objel skoraj vso zemeljsko oblo in ko se hoče poleg Evrope tudi Amerika pripraviti, da tudi ona danes ali jutri nadaljuje tam, kjer pre-

nehajo evropski krvavi gospodarji, je bolj kakor kdajkoli potrebno, da sede v glavnem odboru naše stranke ljudje, da sede socialisti, ki so iz dna duše nasprotni vsaki pripravi za vojno.

Voliti moramo ljudi, ki ostanejo tudi v najtežavnejših časih zvesti socialističnim načelom.

Naša Jugoslovanska Socialistična Zveza, ki šteje okrog dvatisoč članov, ni majhna sila, kadar pride do glasovanja.

Konferenčni odbor šteje 4 v Wisconsinu je na svoji redni seji, ki je bila v nedeljo, 6. februarja v prostorih Udruženja br. 9 v Milwaukee, sklenila apelirati po "Rdniški straži" in "Proletareu" na člane naše zveze, da naj ne glasujejo za tiste kandidatke, ki izjavljajo, da so tudi oni za neke vojne priprave. Izjave so izšle v "American Socialist" z dne 15. januarja. Po teh izjavah ali mislih sodrugi lahko vidijo, kdo izmed kandidatov stoji na socialističnem stališču. kdo pa ne.

Nekateri izmed kandidatov, ki so se izjavili za vojne priprave na razne načine, so dobro znani našemu članstvu, pa upozorjamo sodruge, naj pazijo in ne glasujejo zanje, pa naj bodo njih izjave še tako fino zamotane v plašč obrambe.

V upravi moramo imeti sodruge, ki v teh časih izkušnje dobro pazijo, da se naša stranka ne oddalji od svoje temeljne točke, ki je mednarodnost. Sodruzi, težki so sedanjí časi za nas, in ti, ki vztrajajo sedaj in ostanejo zvesti naši nalogi, ki je ljubezen in bratovščina med delavci, a vojna kapitalističnemu razredu, bodo zvesti in čvrsti tudi takrat, kadar pride čas obračuna med izkoriščevalci in izkoriščanimi.

Sovražnik je že davno napovedal vojno delavskemu razredu; ta sovražnik je kapitalizem. Vojna, ki jo vodi proti nam, se v ničemer ne razlikuje od krvave evropske vojne. Spomnimo se le na West Virginia, Michigan in Colorado kakor na mnogo drugih mest. Ali niso kapitalistični vojaki ubijali može, žene in otroke? Tam se je rabilo in klalo kakor v Evropi, in mi se moramo pripraviti, da preprečimo te vojne ne s puškami in topovi, ampak z močno in zdravo politično in gospodarsko organizacijo, pripraviti se moramo, da vodimo čim srditejši boj zoper tega sovražnika, naposled se moramo pripraviti, da izpodrinemo tega sovražnika iz njegove zadnje pozicije in da tedaj dosežemo svoj zadnji cilj, ki je resnično bratstvo vseh narodov na zemlji.

Dol z mejami, dol z vojno, dol z vsem današnjim gnilih sistemom!

Živio socializem!

Tajniško vijeće br. 4. u Wisconsinu.

West Newton—Collinsburgh, Pa.

Socialistični klub šteje 32 priredi na pustno soboto dne 4. marca maskaradno veselico ob 6. zvečer v dvorani Teodora Hotiča. Vstopnina za moške 1 dol.; ženske so vstopnine proste. Sodruge in prijatelje iz mesta in bližnjih naselbin vljudo vabimo na to zabavo. Za vse, kar je potrebno, bo skrbel

Odbor.

HILTONU HOČEJO VZETI OD-VETNIŠTVO.

Odvetnik O. N. Hilton iz Denverja, Colo., ki je zagovarjal lani v Salt Lake City, Utah, ustreljenega Hillstroma, je govoril pri pogrebu svojega klienta v Chicagi in je tam povedal naravnost to, kar je mislil o Hillstromovem procesu. Hilton je popolnoma prepričan, da je bil Hillstrom po nedolžnem obsojen in ustreljen. Na podlagi njegovega govora so pa zdaj vložili proti njemu pri vrhovnem sodišču v Utah tožbo, ki zahteva, da naj se mu vzame pravica odvetniške prakse, češ da je trdil, da je imela mormonska cerkev vpliv na vrhovno sodišče in da je bil Hillstrom zaradi tega određen nov proces. V svojem odgovoru na obtožbo pravi Hilton, da so bile njegove besede "izraz mnenja o načelnem stališču, ne pa zloraba svobode besede", in da je zaradi tega sodišče brezmočno.

Zgoreli v gledališču.

Iz Mexia, Texas, poročajo: Devet oseb je zgorelo, nad petdeset pa je bilo težko ranjenih, ko je dne 17. febr. izbruhnil v tukajšnjem opernem gledališču ogenj. Gledališče je bilo natlačeno polno povodom letne razstave šol. Med mrtvimi sta tudi dva učitelja.

Schmidt je usmrčen.

V petek zjutraj je bil katoliški duhovnik Hans Schmidt v jetnišnici Sing Sing elektrokutiran na podlagi obsodbe, da je meseca septembra 1913 umoril svojo ljubico Ano Aumuller, njeno telo razkosal in znosil v East River. Zvečer pred svojo smrtjo je podal po svojem odvetniku izjavo, da ni Ane umoril, ampak da je umrla vsled nezakonite operacije. V smrt je šel miren. Spremljal ga je jetniški kaplan. Pri usmrčenju je bilo navzočih sedemnajst prič. Ko je stal pred usodnim stolom, je dejal: "Za eno minuto prosim. Le par besed bi še rad povedal. Vse, ki sem jih pohujšal ali razžalil, prosim odpustčenja. Vsem, ki so bili ofenzivni proti meni, odpustčam. Moje zadnje misli so pri moji materi. Prosim, izročite moji materi moje zadnje pozdrave." Potem je sedel na stol. Krvnikovi pomočniki so ga pripeli in minuto pozneje je električna struja uničila življenje. — V tem kakor v vsakem drugem slučaju je smrtna kazen naposled vendar le surovo dejanje, podedovano iz barbarske preteklosti, dejanje, ki ničesar ne popravi, nikogar ne poboľjša in ne pomeni nič drugega kakor navadno, golo maščevanje.

Smrt vsled eksplozije.

V tovarni Semet Solvay Co. v Syracuse, N. Y., kjer izdelujejo pikrinovo kislino, je dne 20. t. m. nastala eksplozija, ki je povzročila smrt štirih oseb; mnogo drugih je ranjenih, nekatere med njimi težko. Škoda, ki se ni natančno preračunjena, je velika. Tovarna je bila ustanovljena po izbruhu evropske vojne in spada med največje zavode, ki se bavijo z izdelovanjem pikrinove kisline. Zastrazena je bila nočindan. Vzrok eksplozije ni znan.

Rešitev brezposelnih.

Komika se rada ponavlja. Tudi senator Johnson spada med tiste, ki jim ni mnogo ležeče na originalnosti, pa so vendar komični. Mož, ki je iz South Dakote, je vložil v senatu predlog, ki zahteva ustanovitev armade brezposelnih za brambo domovine. Armadi naj poveljuje tajnik delovnega oddelka in "vojaki" se morajo s prisego zavezati, da bodo deželi na razpolago, ako bi bilo treba. Vojaki te armade dobe \$1.50 na dan in prosto postajo za svoje delo. Delavci, ki niso še 5 let v deželi, bodo dobili le \$1.25. Deset ur na teden se bo porabilo za vojaško vežbanje. In tako bo vprašanje brezposelnosti rešeno brez coprnije.

Stavka tobačnih delavk.

Dne 18. februarja je v Camden, N. J. zapustilo delo 500 tobačnih delavk v tovarni American Cigar Company. Zahtevajo približno en dolar višjo plačo na teden, ker je znašal njihov zaslužek doslej po prečno samo kakih šest dolarjev.

Villa še straši.

Iz El Paso, Tex., poročajo: V okraj San Juan je prihajalo štiri- sto Villovih pristašev, ki so v dveh dneh zaplenili vse, kar jim je prišlo v roko in požgali vsa poslopja. Ko so prišli Carranzovi vojaki v oni okraj, so našli skoraj vse prebivalce brez obleke. Villovi pristaši so posilili vsako mlado dekle, ki jim je prišlo na pot.

Zvišane plače.

V Curtisville blizu Pittsburgha, Pa., je dobilo sedemsto rudarjev, ki so zaposleni pri Ford Collieries Company, povišanje plače, in sicer za sedem odstotkov. Delavci so zaštrajkali pretečeni teden in zahtevali znižanje cen za smodnik. — Družbini uradniki so odgovorili, da ne morejo ugoditi zahtevi, da pa bodo zvišali plačo mesto tega. Delavci so ponudbo sprejeli.

Osumljeni zaradi vohunstva.

V Torontu, Kanada, so aretirali Emila Koehlerja, ameriškega državljana in bivšega prebivalca v tem mestu, ker je osumljen, da je nemški špiun. Tako je sporočil osumljenčev oče Emil Koehler, ki je pisal državnemu tajniku Lansingu, naj mu pomaga, da bo njegov sin rešen iz Kanade. Pravi, da je bil njegov sin do pred kratkim tiskar v Torontu.

Za poštarja v Chicagi.

Chicaska Federation of Labor je na zadnji seji sprejela resolucijo, ki predlaga, naj se imenuje za poštarja v tem mestu Oskar F. Nelson, ki je član unije poštinih uslužbencev in sedaj tovarniški nadzornik. Resolucija pravi, da razume Nelson več o pošti kakor vsi drugi kandidati in je kot tovarniški nadzornik dokazal, da zna res varovati interese prebivalstva.

VELIKA RAZLIKA.

Dve stvari sta mogoče enaki, če jih zunanje pogledamo, a je pri tem veliko razločka med njima. Vzemimo n. pr. dvojeverstna zdravila, ktera sta oboja pripravljena za v pomoč prebave in oboja svojo nalogo izvršujeta, a učinkovanje enega je bolj počasno in zvezano z bolečinami in trpljenjem, nakar drugo zdravilo svojo nalogo izvršuje v kratkem času in brez bolečin ali trpljenja. Eno zdravilo Vam oslabi telo, drugo ga pa podkrepí. To je razlika med drugimi zdravili in Trinerjevim ameriškim grenkim zdravilnim vinom, ktero vam ne samo izčisti telo, ampak ga ob enem tudi utrdi, kakor tudi odzdravi mnogo žlednih boleznij in pa v drobu, kakor: nervoznost in slabo kri. Cena \$1.00. Dobiva se v lekarnah. Joseph Triner, izdelovalec, 1333—1339 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

Ni vam potrebno bolehati, ker Trinerjev Liniment vas hitro ozdravi. Poskusite ga za revmatizem, nevralgije, otekline, otrpneje, povzročeno vedno prelajanje nja. Cena 25 in 50 centov s poštnino vred 35 in 60 centov.

\$500.00 NAGRADE!

Ako mi kdo temeljito, ali sodnijskim potom dokaže, da imam jaz v svoji zbirki na nepošten način pridobljen rokopis kakega rojaka, plačam

\$500.00 (PETSTO DOLARJEV)

nagrade. To nagrado dam za kako stvar, ki ne žali našega verskega ali narodnega čuta. Omenjam pa, da se ne bom pri tem oziral, kakor se tudi dosedaj nisem oziral na kake morebitne tozadevne časnikarske izjave in napade. Za taka dokazila gori razpisana nagrada ne velja.

Kar imam jaz, sem že dal in bom še dal v javnost vkljub raznim napadom; to pa dajem ne iz kakega dobička ali slavohepnosti, temuč v počast onim možem, ki so svoječasno mirno delovali v Ameriki, — in še delujejo za vero in naš narod.

Torej možakarji, ki se toliko za to stvar in za mene zanimate, — stopite sedaj na noge! Dajte le brez skrbi vse rokopise, katerih kdo kaj hrani, v javnost. Objavite jih s tajnim, ali pravim imenom! Pri tem se Vam ni treba ničesar bati od strani onih, ki imajo res besedo in izključno lastninsko pravico pri rokopisih; za to Vam jaz posebej in osebno jamčim.

(Advert.)
M. Pogorelec.

NOVA IZBIRA, NOVE CENE!

Za ure, verižice, prstane, ter raznovrstno zlatnino in srebrnino, obrnite se name. Prodajam tudi Columbia grafofone in slovenske, ter drugojezične plošče. Pišite po cenik!

ANTON J. TERBOVEC,
P. O. Box 1 Cicero, Ill.

James F. Stepina,
predsednik.
Christian R. Walleck,
I. podpreds.
Emanuel Beranek,
II. podpreds.
Adolf J. Krasa,
blagajnik.

Ravnateljki odbor:
Michael Zimmer, načelnik
Emanuel Beranek
Dr. Anton Blankin
John Fucik
A. V. Geringer
John C. Krasa
Ernest Kunde
James F. Stepina
C. R. Walleck

Ameriška Državna Banka

1825-27 Blue Island Avenue, blizo 18-ste ulice,
CHICAGO, ILL.

Glavnica in prebitek . . . \$500,000.00

ODPRTO: Pondeljek in v četrtek do 8½ zvečer,
vse druge dneve pa do 5½ popoldan.

Pozor!

Zaradi nepričakovanega naglega dviganja in nestalnosti kronske vrednosti, nemogoče je določiti stalno ceno, ali vse naše cene bodo računane po najnižjem dnevnem kurzu. Uprašajte ali pišite po cene.

Pošiljamo denar v stari kraj in jamčimo, da se pošteno izplača ali pa Vam vrne.

Direktna zveza s Prvo Hrvatsko hranilnico in posojilnico v Zagrebu in njenimi podružnicami.

Pošiljamo denar vojnim vjetnikom v Srbijo, Rusijo, Angleško in Francosko.

Govorimo vse slovanske jezike.

Največja slovanska tiskarna v Ameriki je

Narodna Tiskarna

2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. -- -- -- "PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni

KADAR potrebujete društvene potreščine kot zastave, kape, regalice, uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka

F. KERŽE CO.,
2711 South Millard Avenue.
CHICAGO, ILL.

Cenike prejmete zastoj.

Vse delo garantirano.

POZOR! — Kadar se nahajate v gostilni,

3 pristne
2 zdravilne

nahtevajte vedno dobre, zdrave in pristne pijače, in to so A. Horwatove: Importirani Brinjec, Slivovec, Tropogovec, Grenko Vino in Kranjski Grenec. Moja trdka je prva in edina samostojna, ki importira izane pijače in zelišč naravnost iz Kranjskega. Rojaki, zapomnite si, da je A. Horwatovo pravo, zdravilno grenko vino napravljeno iz najboljšega kalifornijskega rudečega vina in iz najzdravnejših starokrajskih zelišč ter nadkriljuje vse druge pijače te vrste za sloveško zdravje. Ravno take Kranjski Grenec. Posebno ako pijete slabo žganje, se bo nikdar škodovalo, če denete polovico tega grenčeca vmes.

A. HORWAT, 1827 West 22nd Street, Chicago, Ill.

Stud do jedil.

V lekarnah

Cena \$1.00

Kaj je vzrok izgube slasti do jedil? Večkrat se pripeti, da na enkrat zgubimo slast do jedi in da se nam celo stadi. Zdi se kot bi narava sama zahtevala, da zmanjšamo jemanje jedil, ker jih ne moremo prebaviti. Oslabljeni prebavni živec ne morejo več prebavljati kot navadno in zato se uprejo vzeti več. To znači, da potrebujejo pomoči, da zopet pričnejo svoje delovanje brez utrujenosti. Mi priporočamo

Trinerjevo Ameriško prebavno Grenko Vino.

Ta veleznana zmes bode najprvo izčistila notranje prebavne dele, jih očistila in dala jim dovolj moči. Zguba slasti in stud do jedil se bode polagoma zgubil in vi boste zopet imeli

slast do jedi,
ojačen život in
moč za misliti.

Kakor hitro pripomočki za veselo življenje primanjkujejo, morali bi rabiti Trinerjevo ameriško prebavno grenko vino in spoznali boste začuden, da je zelo koristno. Rabite ga tudi proti

Nerednosti po jedi
zaprtju
kisló ali grenko kolcanje
riganje
plin — ujed.

Lahko ste gotovi, da Trinerjevo Ameriško prebavno grenko vino vam bode dalo pomoč.

JOS. TRINER

izdelovalec,

1333-1339 So. Ashland Ave.

Chicago, Ill.

Vsaka družina morala bi vedno imeti dobro zdravilo proti kašlju pri rokah. Morali bi najraje imeti Triner's Cough Sedative katere ne vsebuje strupenih snovi, kot morfin in kloroform. Rabite proti kašlju, bronhitisu, zagrljenju, bolečinam v grlu in t. d. Cena 25c in 50c. Po pošti 35c in 60c.

Vabilo na predpusno veselico

ktero priredi

društvo "Bratstvo" št. 6. S. N. P. J. na Sygan, Pa.

v soboto dne 4. marca, t. l. v društveni dvorani.

Igrala bode izvrstna slovanska godba iz Tom's Run.

VSTOPNINA ZA MOŠKE 50c. DAME SO VSTOPNINE PROSTE.

Člani in članice društva plačajo po 50c v društveno blagajno, akoravno se veselice ne udeležijo.

Najljubdejši vabimo vsa društva in vse slovanske občinstvo iz te okolice, da se mnogoštevilno veselice udeležijo.

ODBOR.